

Novosjka Novnik

Izdaja:
BRITANSKA
OBVEŠČEVALNA
SLUŽBA

Cene za naročnike
mesečno:
v tuzemstvu 2 šilinga
v inozemstvu 5 šilingov
POSAMEZNA
ŠTEVILKA 50 GROŠEV

Celovec, 26. novembra 1948

Leto IV.

Številka 48

Iskra upanja se je vnela

Izgledi za rešitev berlinske krize so povoljni

Sovjetski odgovor na Evatt-Liejev poziv štirim velesilam, naj obnove neposredna pogajanja za rešitev berlinskega spora, je bil izročen obema državnikom. Ta odgovor sicer izraža nekaj nade za sporazum, vendar pa je v njem nejasno izraženo za držanje Moskve.

V Parizu so se sestali predstavniki zapadnih sil: McNeil, Marshall in Schuman, da bi se posvetovali o tem, kako bi oni odgovorili na ta poziv. Sporazumelji so se, kar je bilo vsekakor pričakovati, da ne bodo odstopili od svojega trdnega stališča ter da se ne bodo pogajali z Moskvo glede berlinskega spora, dokler ne bo sovjetska blokada v mestu odpravljena in njihove popolne pravice zopet uveljavljene. Ko bo enkrat to opravljeno, tedaj bodo zares pripravljene pogajati se z Rusijo glede Berlina in obširnejših vprašanj Nemčije.

SOVJETSKO STALIŠČE NEIZPREMENJENO

Besedilo sovjetskega odgovora je bilo objavljeno v moskovskem radiu in se glasi: »Sovjetska vlada se zahvaljuje za Vaš trud k poravnavi obstoječih nasprotij. Sovjetska vlada je že 3. oktobra poslala Združenim državam, Veliki Britaniji in Franciji noto, v kateri predlaga priznanje smernic, ki so bile dane vrhovnim poveljnikom 30. avgusta kot nekakšen sporazum med SSSR, USA in Veliko Britanijo glede rešitve berlinskega vprašanja.

Istočasno je sovjetska vlada predlagala konvencijo sveta zunanjih ministrov za razpravljanje berlinskega vprašanja in proučevanje položaja celotne Nemčije v skladu s potsdamskimi določili. Sovjetska vlada vztraja na svojem stališču.

Sovjetska vlada se pridružuje nazorom, da bi rešitev berlinskega vprašanja odločilno vplivala na rešitev drugih problemov bodisi v Nemčiji, Avstriji ali Japonski. Sovjetska vlada se tudi strinja z Vami v tem, da so velike važnosti osebni stiki in medsebojno zaupanje med voditelji držav za izboljšanje odnosov.

ZAHTEVE ZDRUŽENIH DRŽAV OSTANEJO

Predsednik Truman je na poziv odgovoril s poudarkom ter izjavil, da se Združene države ne bodo pridružile razgovorom štirih velesil glede Nemčije, dokler Rusija ne bo odpravila blokade Berlina. Tudi je spomnil, da sta si z zunanjim ministrom Mashallom vsem edina.

Predsednik je pojasnil, da ne namerava imeti nobenega novega sestanka s Stalinom. Dejal je, da ne bo zapustil Washingtona za kakšno tako konferenco, toda njegovo povabilo Stalinu v Washington še vedno velja. Tudi ni v njegovem načrtu, da bi poslal kakšno posebno komisijo v Moskvo.

Dr. Evatt, predsednik glavne skupščine Združenih narodov je po vsem tem

govoril v Parizu po radiu ter dejal, da so izgledi za rešitev berlinske krize v prihodnjih treh tednih še dosti povoljni. Pristavil je, da bi rešitev tega perečega vprašanja pripomogla k sklenitvi mirovnih pogodb z Avstrijo, Nemčijo in Japonsko, kajti berlinski spor je glavna ovira na poti do sporazuma med zapadnimi velesilami in Sovjetsko zvezo.

Komunistična poplava na Kitajskem

Kakšen bo izid dogodkov na Kitajskem? Naj bo kakršenkoli, odločil bo usodo ne samo 450 milijonov Kitajcev, temveč tudi usodo večine azijskih narodov.

Zadnji zagon vojne, ki traja med kitajskimi nacionalisti in komunisti že 23 let, se je pričel meseca februarja 1947, ko se je izjavilo mirovno poslanstvo generala Marshalla. Pri tem zagonu so bili zmagali nacionalisti s svojimi 300 divizijami (skoraj 5 mil. vojakov). 39 teh div. (800.000 vojakov) je oborožila Amerika. Če samo bre-me fake obsežne armade je bilo porok, da bo prišlo do inflacije. Nacionalisti so imeli tudi pomembno letalstvo, ki so ga Amerikanci izvežbali in opremili.

Komunisti pa so pričeli boje s približno 500.000 možmi, ki so bili večinoma oboroženi z japonskim orožjem. Imeli so šibko topništvo in malo prevoznih sredstev, imeli niso in tudi še danes nimajo letalstva.

Kako pa je potem mogoče, da se je komunistom posrečilo kljubovati taki ogromni vojaški premoči in ustvariti položaj, kot danes vlada na Kitajskem? Odgovor je obširen. Komunisti so imeli pobudo in jo vseskozi izvajali. Razdejali so važne železnice in ceste, kakor tudi vsako tovarniško podjetje v mestih, ki so jim padla v roke in pa rudnike. Na ta način so ustvarili gospodarsko razdejanje in revščino, ki je pač njihov najboljši posredovalec.

Nacionalisti pa so se držali strategije obrambe in raztresenosti. V vsakem mestu so imeli po eno armado ali vsaj divizijo ter zastražili vse železniške mostove in križišča. Za vse te vojske pa so potrebovali stanovanja, ki so jih vzeli civilistom in posledica je bila, da so imeli ob koncu aprila letošnjega leta 29 milijonov oseb brez lastnega stanovanja, kar je znatno povečalo zmedo in omejevalo vojaško napredovanje.

Če zasedejo komunisti vso osrednjo Kitajsko, kaj potem? Ali bodo nacionalisti mogli obdržati južno Kitajsko? Komunistični uporniki so povsod aktivni. Poleg tega vlada v deželi inflacija, pomanjkanje živil, a uprava je korupcijska. Kar pa je najvažnejše, čas dela za komuniste in s tem rdeča nevarnost raste. Ta pa ne ogroža samo Kitajske, temveč tudi sosedne države na vzhodu, jugu in zapadu. Življenski interesi na zapadu Tihega morja stoje na kocki.

REŠILNA POT

Samo ena pot vodi do rešitve in ta je vojaška. Z dolarji samimi ne bo mogoče doseči zmage. Od leta 1945 je Amerika dala nacionalistični kitaj. vladi 3.000 milijonov dolarjev za prazen nič, kajti dokler komunisti razdirajo gospodarske ustanove, sploh ni misliti na to, da bi bilo nacionalistom z denarjem kaj pomagano.

Duh je, ki oživilja

Večina ljudi pripisuje današnjo bedo, zlasti socialno, ker jo pač najbolj občuti, kapitalističnemu gospodarstvu. Večina ljudi meni, da je povzročila poleg vojne zadnjo gospodarsko krizo tudi tehnika, ki je s svojimi iznajdbami nadomestila človeka v tovarnah in delavnica, da je denar in pohlep po njem vzrok vsega današnjega zla.

Gospodarska kriza je pravzaprav posledica npravne in verske krize, ki je zajela človeštvo. In ta kriza je v tem, da je moderni človek zavrgel nadnaravne vrednote, pozabil Boga, pozabil na neumrljivost duše in usmeril vse svoje življenje v tostranost.

Vse to, kar občutimo danes na svoji koži, je le migljaj božji, naj se vrnemo nazaj k veri v Boga, ki skrbi za svojo dušo, ki je edina vredna vseh naših žrtve. »Kaj pomaga človeku, če si pridobi ves svet, svojo dušo pa pogubi?« (Mt. 16, 26).

Sredi krize smo, sredi socialne in duhovne. Skušali bomo v naslednjih člankih pojasniti to duhovno krizo današnjega človeštva, spoznati zmoto, v katero smo zabredli in se vrniti nazaj k viru življenja in notranjega miru.

Kadarkoli je človeštvo ali del človeštva obrnil hrbet pravemu Bogu, kadarkoli je človek pozabil na svoj pravi smoter: služiti z vsem svojim življenjem Bogu, živeti in delati v čast božjo in za svojo neumrljivo dušo, in se je zadovoljil s tem, kar mu nudi svet, pravimo, da je zašel v poganstvo. Poganstvo torej ni le v tem, da človek ne veruje v Boga, da je brezbožen, brezveren, marveč je tudi v tem, da si potem, ko je postavil Boga v kot, izbere kako drugo stvar ali idejo za svojega boga in ji služi z vsem življenjem in delovanjem. Poganstvo je v tem, da si človek izbere sam svoj cilj in si sam določi smernice, po katerih hoče živeti, da si napravi raj na zemlji v svetnih dobrinah, pri čemer zavrže vero v posmrtno življenje.

Moderni pogan veruje v nepokvarjenost človeške narave, v nezmožljivost človeškega razuma in v človekovo popolnost. Moderni pogan ne prizna pravice, priznava le moč in silo, ne prizna ljubezni, ker jo smatra za znak slabosti. Zato zavrača krščansko ljubezen. Moderni pogan obožuje denar, obožuje v svojem mišljenju vzgojeno politično skupnost. Da, celo tako daleč gre, da da množici molitij stroj, ki mu je znak napredka in popolnosti.

Ozrmo se nazaj v dobo prvega poganstva! Vsi vemo, da je stari poganski svet imel visoko razvito kulturo in izobrazbo, toda v socialnem in npravnem pogledu je propadal. Za vsem bleском in lepoto napredka in umetnosti se je skrivala velika saka beda. Temelji človeške družbe so bili omajani, življenje ni veljalo nič — zlasti življenje sužnjev ne, samomori in umori otrok so bili na dnevnem redu, družinsko življenje je bilo uničeno, mladina je bila npravno pokvarjena, ker so ji stari dali tak vzgled. Državne postave so bile brez vpliva, delo brezpravnih sužnjev kakor tudi oni sami so bili vir državnih in zasebnih dohodkov.

In kako je danes? Ali ne tava svet zopet skoro v isti temi? Poglej v svojo notranjost, poglej okrog sebe, odpri oči in preisočaj položaj nepristransko! Ali ti ne stisne strašna bolečina srca? Ali ne očita vest tudi tebi kakšnih napak? Ti ne pridejo solze v oči, spričo vsega tega? Ali ne vidiš sedaj, da je ves napredek prazen, brez duše, in človeka vključ vsemu bleскому ne zadovoljuje? In se čudiš vsemu temu?

Dokler človek ne bo našel miru v svoji notranosti, katerega mu dá lahko samo Bog, bo ostal vedno le »nogometna žoga brez duše«. Le oglejte si enkrat tako žogo! Na zunaj izgleda močna, a pritiski s prstom malo nanjo, pa se bo vdrla. Isto je s »praznim« človekom.

Politika svobodnega sveta

Posledica voitev za ameriško politično življenje

Pri volitvah dne 2. novembra letos si je demokratska stranka po štirih letih spet zagotovila popolno nadzorstvo nad obema zbornicama — nad kongresom in senatom.

Demokrati so dobili 242 mest v poslanski zbornici, torej dosti več kakor večino, ki znaša 218 poslancev. Od ostalih sedežev so dobili republikanci vse, razen enega, s katerim se je okoristila laburistična stranka. Vseh mest v poslanski zbornici je 435.

V senatu, v katerega so izvolili samo del novih članov, so si demokrati zagotovili 53 mest od celotnega števila 96.

V prejšnji zbornici so imeli republikanci 243 poslancev, demokrati 184, laburisti 2, šest mest pa je bilo praznih. V senatu je bilo 45 demokratov, pa 51 republikancev.

Kakšne posledice bo takšen volivni izid imel za ameriško politično življenje in za ameriško politiko sploh, sklepamo lahko najprej iz dejstva, da so bili pri zadnjih volitvah poraženi vsi tisti republikanski senatorji in poslanci, ki so zagovarjali v ameriški zunanji politiki izolacionizem, to je načelo, naj se Amerika ne meni za usodo Evrope in vsega sveta, marveč naj skrbi le zase in za svojo varnost.

Tako je na primer v zvezni državi Illinois demokratski kandidat profesor Douglas, ognjevit zagovornik sedanje odločne ameriške politike premagal republikanskega senatorja in hudega izolacionista Waylanda Brooksa.

V Zahodni Virginiji je demokrat Neely vzel mesto republikanskemu senatorju Revercombu, sestavljalcu načrta za pomanjkljivi zakon o priselitvi protikomunističnih beguncev iz Evrope v Združene države. Demokrati s predsednikom Trumanom so

temu zakonu nasprotovali in zahtevali, naj dovolijo vselitev vsaj pol milijonu beguncev namesto 200.000, kakor so odločili republikanci s svojo večino.

Pri volitvah v poslansko zbornico je propadlo vseh 45 republikanskih poslancev, ki so v kongresu nasprotovali sedanji zunanji politiki, Mashallovemu načrtu, pravični socialni zakonodaji ter zakonu o beguncih.

Posledice novega razmerja v zbornici in senatu bo ta, da bodo vodstvo v obeh in različnih parlamentarnih ter senatnih komisijah imeli spet demokrati.

Tako napovedujejo, da bo za predsednika poslanske zbornice izvoljen demokrat Sam Rayburn, ki je to mesto imel že večkrat.

V senatni komisiji za zunanjo politiko bo republikanec Vandenberg nadomestil demokratski senator Connally iz Texasa. Connally in Vandenberg sta očeta sedanje ameriške zunanje politike, ki sta jo složno podpirali obe doma nasprotujoči si stranki. V zunanjepolitičnem odboru senata bo sprememba samo ta, da sta povsem enako misleča zastopnika prejšnje večine in prejšnje opozicije zamenjala mesti. Vsi so pa prepričani, da bosta Connally in Vandenberg še naprej enako složno sodelovala na začrtani poti.

Zunanjepolitično komisijo poslanske zbornice bo namesto dosedanjega republikanskega predsednika Fatona vodil demokrat Sol Bloom, eden glavnih zagovornikov politike generala Marshalla.

Poslansko komisijo za odobravanje kre- (Nadaljevanje na 2. strani)

Po zemeljski obli

GRČIJA

»Če se bo nova grška koalicijska vlada izkazala, da ne more zlomiti odpora uporniških sil, bo kriva dogodkov in posledic, ki imajo svoj vir izven mej Grčije.« To je izjavil gospod Sophoulis, ko je predstavil liberalno-populistično koalicijo poslanski zbornici v Atenah. Ko so ga naprosili, da bi preložil svojo odločitev do 1. februarja ter podal zaupnico, je ministrski predsednik dejal: »Vlada se bo poslužila vseh demokratičnih načel za umiritev v deželi.«

»Grška zunanja politika,« je dejal, »sloj trdno na načelih Združenih narodov, a Grčiji sami je usojeno sodelovati z Združenimi državami in Veliko Britanijo.«

Gospod Sophoulis je pristavil, da so privolili v pariški pogajanja med štirim bal-kanskimi državami samo pod pogojem, da to ne bo na nobeden način načelo grške notranje politike.

FRANCOSKA

Gospod Ilphand, francoski delegat pri konferenci, ki se trenutno vrši v Londonu, je predložil britanskim in ameriškim delegatom dokument, ki vsebuje francoske predloge za mednarodno nadzorstvo nad upravo industrije v Porurju in varstvo pred ponovno nemško oborožitvijo.

Vtis, ki ga je ta dokument napravil med britanskimi in ameriški krogi, vzbuja mnjenje, da so šli Francozi predaleč ter ga bo treba temeljito proučiti. Britanci in Amerikanci so mnenja, da bi bilo bolje, če bi nemške in ne inozemske oblasti vodile industrijo v tem ozemlju, seveda pod mednarodnim nadzorstvom.

Kakor je bilo že ponovno sporočeno, urejujejo po diplomatski poti nesoglasja glede Porurja med Francijo na eni in Veliko Britanijo in Združenimi državami na drugi strani.

General Sir Brian Robertson, britanski vojaški guverner v Nemčiji, je podal poročilo o položaju v zapadni Nemčiji ter dal nemškim oblastem nekaj jasnih nasvetov za načrte, ki jih je treba izvesti, če hoče preprečiti številne nevarnosti za gospodarstvo.

»Sedanji položaj,« je dejal, »je obetajoč in se lahko v redu razvija, toda obravnavati ga je treba mirno in modro in vseh posledic, drugače lahko sledijo težke posledice. Cene so zelo narasle, odkar je Gospodarski svet odpravil razna nadzorstva. Pred petimi meseci je bilo slišati, da so trgovine prazne, a žepi prebivalstva polni ničvrednega denarja. Sedaj pa je obratno, trgovine so polne, toda prebivalstvo si skoraj ničesar ne more kupiti. Čeprav je v nekaterih slučajih porast cen upravičen, je vseeno treba najprej ustaliti cene in nato šele morda zvišati mezde.«

Nemški narod ne more pričakovati, da bi mogel v kratkem uživati takšno življenje kot pred vojno, ki pa ga mnogi niso cenili. Toda nezadovoljnost nemškega ljudstva je upravičena. Gospodarski svet bi mnogo nevarnosti lahko odpravil. Ko je govoril o prehrani, je general Robertson dejal, da je bila letina dobra in da imajo delavci s svojimi družinami dovolj živih obrokov, le mesa primanjkuje. Toda prehrana je zdostna samo v krajih, kjer celotna uprava živil brezhibno deluje. To pa ni povsod slučaj. Gospodarsko stanje v Nemčiji so izboljšale velike dobave živil iz inozemstva in pa porast proizvodnje, predvsem v premogovni industriji.

ČESKOSLOVASKA

Komunizem si je utrdil položaj na Českoslovaškem in ponoven pojav kapitalizma je sedaj onemogočen, je izjavil predsednik Gottwald pred izvršnim odborom českoslovaške komunistične partije v Pragi.

»Reakcija ima sedaj samo še eno nado in sicer računa z novo vojno. Toda ne verjamem, da bi prišlo ponovno do vojne in če tudi bi prišlo, Českoslovaška bo na strani zmagovalcev.«

Izvršni odbor je pri svojem dvodnevem zborovanju, ki je bilo prvo, odkar so se socialni demokrati spojili s komunisti, proučeval načrte za prihodnji razvoj v deželi »na poti do socializma«. Določili so, da bo do ustanovitve nadzorstvenih odborov, ki se bavili s problemi članstva, ki so nastali po februarjski krizi.

Gospod Slansky, generalni tajnik partije, je izjavil, da imajo sedaj preko 2 milijonov članov. Po februarju jih je bilo na stotine sprejetih v stranko in to brez potrebnega natančnega izpraševanja. To poplavo je treba sedaj omejiti.

Novi nadzorstveni odbor bo imel pravico obsojati in kaznovati člane, ki se ne bodo obnašali kot pravi komunisti. Gospod Slansky je pristavil, da mora partija skr-

beti, da se bodo delavci vadili, da bodo zmožni zasesti visoka državna mesta in upravne položaje; da bodo imeli vstop na univerze, višje šole in sploh na vodilna mesta.

MADŽARSKA

Notranje ministrstvo v Budimpešti je sporočilo, da je bil dr. Andras Zakar, tajnik kardinala Josefa Mindszentyja aretiran. Poročilo ministrstva zatrjuje, da nadzorujejo dr. Zakarja, ker je osumljen protidržavnih dejanj. Aretacija je sledila večtedenskemu besednemu boju med kardinalovimi sodelavci in madžarsko vlado.

EVROPA V LUČI SOLIDARNOSTI

Gospod Churchill je otvoril v Londonu razstavo Združene Evrope, ki jo je organiziral britanski odbor pokreta za Združeno Evropo z namenom, predložiti prednosti medsebojnega sodelovanja med narodi evropskega kontinenta. Vse vlade Zapadne Evrope so soudeležene pri razstavi. Razstava bo odprta do 30. novembra.

Gospod Churchill je dejal, da bi bilo popolnoma nerečno, če bi smatrali da je današnja Evropa že zrela za kakšno politično federacijo ter carinsko zvezo. Toda nihče ne more reči, da bi tega ne bilo mogoče uresničiti v bodočnosti. Podčrtal je, da se ne sme podcenjevati napredek, ki je dosežen na polju mednarodnega sodelovanja v zadnjih 12 mesecih. Potom Marshallove pomoči in Bruseljske pogodbe so bili poživljeni mednarodni odnosi. Razvoj pa je treba podpirati in pospeševati. Kar je dobro za vlade, je dobro tudi za narode. Oboji se morajo združevati in skupno reševati probleme, ki zadevajo življenje in obstoj vsake evropske narodnostne skupine.

Za isti cilj je kongres v Haagu maja meseca svetoval takojšnjo vpostavitve evropske skupščine. Ta predlog sta sprejeli francoska in belgijska vlada. Skoro bi bil na mestu občutek, da se bo ta svetovalna skupščina brez izvršne moči razvila v neodgovorno društvo in da bi bilo boljše preustaviti ustvarjave Evropske zveze medvladnim pogajanjem. Toda eno je gotovo: Evropska skupščina, bo zastopala bistveno nalogo, ki je ne morejo izvajati evropske vlade in sicer bo ustvarila čut solidarnosti med evropskimi narodi, ki jih bo vodil v bodočnosti in po katerem bosta obnovljena moč in blagostanje našega kontinenta.

Drobne novice

Vkljub nemirni in težavnemu položaju so zapadne cone Nemčije sklenile trgovsko pogodbo s Francijo. Po tej pogodbi bodo te dežele lahko medsebojno izmenjavale blago do višine 600.000.000 dolarjev. Pogodba je bila najprej objavljena v Frankfurtu in je največja v Zapadni Nemčiji od konca vojne.

Prejšnji teden je 600 razseljenih oseb zapustilo Avstrijo. 540 jih je odpotovalo v Brazilijo, a 150 preko Geneve v Turčijo. Brazilija je dosedaj sprejela iz Avstrije preko 4100 beguncev in Turčija 585.

Posledice stavk v Franciji

Prešlo bo še mnogo mesecev, predno bo mogoče napraviti natančno ocenitev skupne škode, ki jo je utrpelo francosko gospodarstvo vsled rudarskih stavk, ki so jih bili podžgali komunisti in predno bo mogoče privedi premogovna ležišča in rudniške naprave v prejšnje stanje. Ze dosedaj je Francija trpela izpad okrog 4 milijone ton premoga, ki ga tako silno potrebuje in njena industrija je resno ohromela.

Francoski komunisti se naslanjajo ob zavesti, da so storili vse, kar je bilo v njihovi moči, da bi izvedli povelje Kominforma ter preprečili uspešno delovanje Marshallovega načrta. To politično stavko so v njenih zadnjih stopnjah predstavljali kot nekakšen boj proti amerškemu imperikalizmu in »fašističnim silam« okrog notranjega ministra Mocha.

Ze od vsega začetka je premogovna stavka vzbudila kaj malo navdušenja. Kakor pri komunističnih stavkah lansko leto, so tudi letos delavci polagoma, toda gotovo, zopet prišli za delo, čim jim je vlada to omogočila s tem, da je napravila po rudnikih red in mir.

C.G.T. (Splošna sindikalna zveza), kateri gospodujejo komunisti, je imela organizirano delavstvo po rudnikih tako krep-

Politika svobodnega sveta

(Nadaljevanje s 1. strani.)

ditov in nakazil bo prevzel demokratiški zastopnik Cannon, ki pride na mesto republikanca Johna Taberja. Ta je v prejšnji zbornici vodil hud boj proti Marshallovemu načrtu ter dosegel, da so sredstva za pomoč pri evropski obnovi dokaj omejili.

Demokratske predsednike, ki so znani kot zagovorniki odločne zunanje politike, bodo dobile tudi senatne in parlamentarne komisije za finance, za oborožene sile, za obrambo in drugo.

Tretjo zmago so odnesli demokrati pri volitvah za nove guvernerje v posameznih zveznih državah. Od celotnega števila 48 guvernerjev jih bodo demokrati imeli 30 ali še kaj več, medtem, ko so jih do zdaj imeli le 24 in republikanci prav toliko.

Eno največjih presenečenj pri guvernerskih volitvah je Amerika doživela v zvezni državi Ohio, kjer so republikanskemu kandidatu Herbertu napovedovali veliko zmago. Toda za guvernerja je bil izvoljen demokrat Frank J. Lausche, ki je po rodu Slovenec. Lausche je enkrat že bil guverner v Ohio. Posebno znan in priljubljen pa je pri tamošnjem prebivalstvu, med katerim je dosti evropskih priseljencev, od tega, da je bil župan v največjem mestu te države Cleveland in je z velikim pogumom ter spretnostjo zatrl korupcijo in razbojništvo, ki sta tam cvetela skoraj nič manj kot v Chicagu.

Skratka, v vodstvo ameriškega političnega življenja so z demokratsko zmago prišli ljudje, katerih usmerjenost daje vsepogoščost za takšno politiko, kakor si jo želi Evropa in ves svobodni svet.

Delegacija nizozemskih ministrov se bo napotila v Indonezijo, kjer bo proučevala možnosti za končno poravnavo nasprotij med indonezijsko republiko in nizozemsko vlado. Nizozemska poročevalska agencija je sporočila, da so pri konferenci v Vzhodni Javi odločili, da bodo ustanovili v Vzhodni Javi lastno državo. Ta naj bi obsegala 8.000.000 Javancev in drugih domačinov. Ta dežela je gospodarsko zelo pomembna, ker je bogata pred vsem s sladkorjem in rižem.

Princezinja Elizabeta in vojvoda Edinburghski sta v soboto v vsej tišini praznovala v Buchinghamski palači s kraljem in kraljico svojo prvo obletnico poroke. Ob tej priliki sta se princezinja in njen soprog zahvalila rimskemu papežu za čestitke ob rojstvu njunega sina.

»Berlinski prevoz po zraku se bo nadaljeval preko zime in tudi dalje, če bo potrebno.«

To izjavo je podal Arthur Henderson, minister za letalstvo, ko se je vrnil v Anglijo po tridnevni inšpekciji kraljevskih zračnih sil, ki opravljajo zračni prevoz.

Gospod Henderson je pristavil, da ima Velika Britanija dovolj tehničnih zalog, da bo pošiljala svoja letala preko zime in še potem in da to, kar je videl vsepovsod, kamor je prišel, jasno pravi o volji, ki jo kažejo vsi, ki sodelujejo pri tem podvigu in žele dobro opravljati svoj posel.

Taktika nasilja

Komunistični zastraševalni oddelki so nastopili ter razdejali domove onih rudarjev, ki so hoteli zopet prijeti za delo. Tako so s taktiko nasilja oječili partijske vrste.

Uradniki, posebno oni po premogovnikih, pa so tudi krivi, ker jim je manjkalo čuta odgovornosti. Po mnogih predelih dežele so bili delavci mnogo bolj zaprepađeni zaradi razdejanja, ki je nastalo po ukinitvi varnostnih ukrepov in vsled načrtne sabotaže, kakor pa uradniki na položajih, katerih obnašanje je bilo takšno, kakor bi živeli samo za danes, a kaj bo jutri, jih sploh ne briga.

Vlada je vedno in vsepovsod opominjala ljudstvo, naj doume vse te nevarnosti in je bila prisiljena zapreti odgovorne voditelje stavk in sabotaž po zakonu, ki sta ga uvedla dva bivša komunistična ministra in ki predvideva zakonite kazni do pet let zapore za poškodovanje rudnikov.

Čeprav je vlada odklonila, da bi se pogajala s Splošno sindikalno zvezo, je pozneje, ko je umaknila varnostne oddelke iz rudnikov, vendarle pokazala pomisleke spričo opustošenja, do katerega je moralo priti. Tudi se je hotela prepričati, če stoje samostojne organizacije v Franciji na strani države ali na strani predstavnikov nekakega odseka organiziranih delavcev.

Splošna sindikalna zveza je izgubila svoj vpliv že po stavkah, ki so se vršile meseca novembra in decembra lansko leto. Sedaj pa je izgubila še mnogo več, kajti narod je razkažen zaradi velikih razdejanj po rudnikih, ki so predstavljali za Francijo velik pridobitveni sit. Toda še vedno je C. G. T. možna dovolj za rušitev francoskega gospodarstva v politične svrhe.

Ta položaj pa ne more biti pripuščen v demokratični državi in vlada se zaveda, da mora podvzeti ukrepe za zmanjšanje moči organiziranega delavstva in tako preprečiti izzivanje stavk, razen če bo šlo za zakonite zahteve delavskega združenja.

Podžiganje stavk

Andre Marie, pravni minister, je predložil vladi število predlogov za reformacijo zakonika, da bi tako zmanjšal zlorabljanje, ki je nastalo pri zadržnih izgredivih v Franciji. Toda naletel je na grajanje s strani svojih socialističnih tovarišev in te predloge bodo brez dvoma spremenili in popravili ptedno jih bodo predložili parlamentu.

Vkljub vsemu pa je upravičeno upanje, da bo vlada dobila privolenje s strani parlamenta in nove ukrepe za preprečevanje podžiganja stavk, ki ne bodo smele biti razglašene, razen, če jih bo podpiralo celotno delavstvo. Kajti sedaj je po komunistih nadzorovana C. G. T. lahko naglo oddala svoj miting, pri katerem so enostavno določili stavke.

Vlada pa hoče preprečiti to, zato nemerava postaviti določbe, ki bodo dovoljevale razglas in voditev stavk samo v slučaju, če bo večina delavcev kakšne penoze zahtevala stavko. To pa bo kvarne tvorbe francoskih stavk zadelo v živo, kajti večina delavcev je proti stavkam, razen v slučaju, kadar propade vsak izgled za sporazum med delodajalci in delojemlci.

Obvestilo vsem beguncem in razseljenim osebam

Vsem prizadetim objavljamo poročilo, ki ga je poslal Oddelek za repatriacijo in naseljevanje pri Mednarodni begunski organizaciji IRO v Rimu:

»Razumljivo je, da je ameriški zakon o naselitvi beguncev povzročil ogromno zanimanje pri vseh beguncih in razseljenih osebah.

Generalni ravnatelj mednarodne begunske organizacije IRO, W. Hallam Tuck je v svojem zadnjem poročilu opozoril vse prizadete, da je dolžnost posameznih zastopstev IRA, opozoriti vse begunce, da ne bodo preveč upali na ameriški begunski zakon.

Predpisji so strogi in jih bodo tudi strogo izvajali. Med zahtevanimi pogoji ni dovolj, da ima begunec samo pravico do vseh vrst podpor IRA, temveč mora tudi dokazati, da je prišel in bil registriran v Nemčiji, Avstriji ali Italiji pred 22. decembrom 1945, in da je bil 1. januarja 1948 v Italiji, ali na anglo-amerškem ali francoskem področju Avstrije oziroma Nemčije, ali na enem izmed zgoraj omenjenih treh področij Berlina ali Dunaja.

Sedanja izbira za emigracijo se še ne bo kmalu pričela.

Vsak sum o prevari, vsak dvom o resničnosti posameznega primera bo v škodo begunca, tako da ne bo mogel upati, da bi obšel katero koli določbo zakona.

Vsi oni, ki imajo »affidavit«, se ne smejo preveč zanašati nanj, kajti njihovi poroki ga bodo morali ponovno predložiti komisarju v Washingtonu, ki bo »affidavit« potrdil, ni pa nujno da bi ga tudi odobril.

Zahtevane strokovne osposobljenosti bodo podvržene strogi preizkušnji.

Z ozirom na vse, kar je bilo zgoraj omenjeno, naj vsi tisti begunci, ki niso sami pri sebi prepričani o svoji popolni strokovni usposobljenosti, nikar ne tvegajo, da bi izgubili še druge prilike za naseljevanje, ki se jim nudijo.

Opozorjamo, da to obvestilo nima najmanjšega namena, da bi katerega koli begunca odvrglo od tega, da bi poskusil emigrirati v Združene države po novem zakonu o razseljenih osebah, pač pa hoče vsakogar opozoriti, naj skrbno premisli to zadevo, naj točno prouči svoj položaj in naj nikar ne tvega svoje bodočnosti zaradi načrta, ki bi lahko imel malo izgledov za uspeh, poleg tega pa bi izgubil istočasno še druge prilike, ki jih sedaj lahko izkoristi.

† Župnik Franc Treiber

V soboto 12. novembra je v Slovenjgradcu umrl France Treiber, bivši dolgoletni župnik v št. Rupertu pri Velikovcu, ustanovitelj zavoda šolskih sester in slovenske šole v št. Rupertu ter dolgoletni in neustrašeni prvobornik koroških Slovencev. Pred enim mesecem je prišlo v Celovec iz Slovenjgradca pismo, v katerem so znanci sporočili, da je stari župnik že napol slep, da ne more več sam k oltarju, vendar še daruje sveto mašo. Bilo je pričakovati, da mu kratko odmerjeni dnevi kmalu potečejo.

France Treiber je otrok prelope koroške pokrajine ob Baškem jezeru. Njegov oče je imel tam gostilno in majhno pivovarno. Na dan 2. junija 1863 se je rodil Treiberjevi družini prvi sin. Njegov stric je bil župnik France Treiber starejši. Mladi France je že v otroških letih kazal bistro glavo in zato so ga dali z bratom Jožetom v latinske šole. Leta 1885 je bil v Celovcu posvečen za duhovnika. Potem je kaplenoval v Železni Kapli, Podkloštru, Žabnicah in leta 1888 je prišel kot kaplan v celovško župnijo sv. Ilja. Tukaj so se mu odprla vrata za delo in je mogel razviti svojo delavnost in nadarjenost. Prvo mu je bilo seveda dušno pastirstvo. Njegovi ljubljenci so bili otroci in siromaki. Tiste dni je bila okolica Celovca še vsa slovenska. Sv. Martin in št. Rupert sta bili slovenski predmestji, glavna spovednica pa je bila pri Sv. Ilju in tam je vernike čakal goreč, ljubezniv mlad duhovnik, France Treiber. Na pridige se je vestno pripravljal. Stari župnik Muden je pisal v poročilu na škofijo, da Treiber deluje izvrstno. To je pohvala, ki jo je le redkokdaj deležen kakšen kaplan. Povsod je bil priljubljen.

Nobene socialne šole ni obiskoval, pa je takoj uvidel potrebo časa. Takoj je videl, kaj zahteva čas od njega. Dela se je lotil brez kakih dolgih pomislekov in ni nehal, dokler ga ni dovršil. Takoj je videl, da je treba pisati za domači list »Mir«. Dokler je bil na Koroškem, je bil Treiber »Miru« najzvestejši in morda tudi najspretnější dopisnik. Če je bil podnev, na kakšnem zborovanju, je sedel pozno v noč in poročal, kar drugim še na misel ni prišlo, na kar na žalost še danes pogosto naletimo. Vedel je, da je vsak dober članek v listu obenem dobra pridiga.

V tistih letih so se ustanovljale naše slovenske posojilnice. Posojilnice v Celovcu ne bi bilo, če ne bi bilo tedaj Treiberja. V Celovcu je bilo tačas dosti rodoljubov, toda nase je bilo treba prevzeti trajno delo in poslovati. Treiber je bil prvi poslovodja. Pomagali so mu: podravnatelj Vakovnik, odvetnik dr. Šegula, štabni zdravnik dr. Val. Janežič, predmestni župnik Jan. Wieser. Duša vsemu gibanju pa je bil mestni kaplan živahni in neumorni Treiber.

Tedaj se je na Koroškem sprožila misel, da je treba za Slovence slovenskih redovnic, da je potrebna slovenska dekliška in sploh slovenska šola. Treiber je zaprosil za šentruperško župnijo. Z navdušenjem se je oprijel misli, da je treba v št. Rupertu ustanoviti sestrsko šolo in zavod slovenskih sester. Videl je, da je splošno razpoloženje v Celovcu in Ljubljani zelo ugodno. Videl pa je tudi, da so za to misel navdušeni tudi ljudje v šentruperški okolici, kjer je bilo tedaj veliko več narodne

zavesti kakor dandanašnji. Treiber se je pogajal s predsedništvom Družbe sv. Cirila in Metoda, zlasti z njenim predsednikom msgr. Zupanom. Družba je bila pripravljena v št. Rupertu graditi. V ozadju je stal še stolni prošt v Celovcu Lambert Einspieler kot predsednik tedaj premožne Mohorjeve družbe. Treiber si je znal pridobiti tudi kmečko ljudstvo. Ljudje so vozili, lomili kamenje, sekali les. Iz tal se je dvignila hiša, ki je zadostovala za štiri-razredno šolo in za stanovanje za sestre. Končno je Mohorjeva družba pridala še toliko, da je poslopje dobilo dve nadstropji.

Šola je bila kmalu dovršena. Nemška agitacija v Celovcu teh stvari seveda ni mirno gledala. Učitelji v Velikovcu in sosesčini so dobili ukaz, naj gredo od kmeta do kmeta, od družine do družine in naj ljudem pojasnjujejo, kako je potreben le nemški pouk, kajti slovensko znajo otroci že od doma. Toda kljub težkemu položaju Treiber ni obupal. Agitacija je šla od hiše do hiše. V eni vasi so bili nemški učitelji pred njim, v drugi je bil on pred njimi. Ko je prišla jesen in vpisovanje v šolo, je bil uspeh ta, da je bila šola polna.

Osebo se je Treiber vsemu odpovedal: lastni kuhinji, sadovnjaku, čebelar, samo da bi sestre imele več. Njegova zasluga je, da so mogle sestre kupiti posestvo na Vinogradih. Ko je po razpadu avstro-ogrške monarhije po prvi svetovni vojni prišel znani oktobrski plebiscit, je takoj po plebiscitu prišel eden nemških poslancev — tedaj še ni bilo nacistov — ter je sestram

SPOZNAVAJ SVOJO ZEMLJO:

VETRINJ

Iz vseh prijaznih višin celovške okolice, iz Kržišne gore in Uršle gore, iz severnih pobočij razpotegnene Zadnice (Satnitz)

Vetrinjski samostan (po Valvazorju)

ter sploh iz vsake razgledne točke okrog Celovca ti pogled obstane na visokih, deloma za starimi drevesnimi očaki skritih zidovih nekdanjega vetrinjskega samostana. Kljub naselju, ki leži za njim in ki je po njem dobilo svoje ime, kljub neštetim majhnim

s pristno pangermansko surovostjo grozil, da jim bodo vse razbili, če ne razpustijo šole. Treiber je moral bežati čez mejo in šole je bilo konec. Ker so sestre imele lastno posestvo, so ostale. Za odvzemanje lastne imovine je potem prišel »strokovnjak« Hitler. Za sestre so prišli žalostni dnevi.

Kakor mnogo drugih duhovnikov, ki so takrat morali pred predhodniki poznejšega Hitlerja bežati v Jugoslavijo, je tudi Treiber dobil dobi službo. Živel je skromno kakor vedno. Stara Marta mu je skrbno gospodinjila in skrbel, da ni bilo preveč pomanjkanja. Pomagal mu je tudi njegov brat Jože, ki je bil zdravnik. Pozneje mu je dajal tudi škofijski ordinariat v Celovcu podporo.

Z rastočo starostjo so se sicer zdravemu in trdnemu gospodu začele oglašati boleznice. Začele so mu pešati oči, odpovedale so mu noge in k oltarju so ga morali voditi. Delati za svoje ljudstvo sicer ni več mogel, toda na svoje koroške Slovence je mislil do zadnjega. Pred dvema mesecema je še pisal pismo, v katerem naroča, naj se poživi Ciril-Metodova družba in v pismu se je še po imenih spominjal svojih kmečkih prijateljev. Dalje je pisal, da naj za sestre zgradijo koroški noviciat, za katerega naj da denar Mohorjeva družba, ki lahko proda eno ali drugo hišo. Seveda ni poznal novih razmer.

Zdaj je goreči rodoljub zatisnil svoje oči. Slovenska Koroška je dala mnogo rodoljubov, toda tako gorečih, nesebičnih, priljubljenih in podjetnih, kakor je bil pokojni župnik Treiber, malo ali skoraj nobenega. Naj bližji mož v miru počiva, potem ko je Bogu in domovini daroval svojo zadnjo boleost in molitev.

kmečkim hišam, ki se drže ceste, ki vodi na Žihpolje in v Rož, kljub vsem onim kot gobe po dežju vzraslim domačijem, ki po-

ni, kot bi vpili, da jim je gospodar, kateri jim je dajal življenje, umrl. In le kako ponosni in lepi so bili v svoji belini pred stoletji, ko jim sosesčine niso motile neznatne, na videz tako na slepo vržene kmečke hišice! Toda v teh je danes življenje, to se pravi borba za življenje, medtem ko vetrinjski samostan v svoji nekdanji veličini umira.

Izbrati si je treba čas, ko tovarniška sirena ne tuli (danes je v Vetrinju tekstilna tovarna) in ko stroji ne ropotajo. Ti stroji izdelujejo sukno, toda ne za meniške obleke, kajti zadnji menihi so že pred več kot 150 leti za vedno zapustili te zidove. O njih priča na dvorišču stari vodnjak z Marijinim kipom.

V poznj jeseni smo in po šestih stebrih, ki obdajajo Marijin kip, leži zadnje jesensko ljstje. Kako čudovito se ujemata starodavno poslopje in odmirajoča priroda. Drevesa molé svoje že gole veje proti nebu in so visoka, kot da so kdaj poskušala prerasti zidove, ki jih obdaja. Nekdaj se je okrog gradu vil širok vodni jarek, pravcati ribnjak, ki je dobival vodo iz malega jezera v gozdu za samostanom. Divje gosi in rase so spletale svoja gnezda, danes se po njegovih vodah, kolikor ga je še ostalo, vozijo domače gosi. Poleti tolčejo žolne po šumečem drevju, zdaj v poznj jeseni se ti umakne v grmovje edino le kos.

Nekdaj je bil samostan zaprt za vsakdanji zunanji svet in samotni popotnik, želeč prenočišča, je moral pozvoniti na samostanski porti. Na vrtnem dvorišču si srečal sprehajajoče se menihe. Danes vodi skozi poslopja blatna ali prašna vozna pot in v jutranjih urah hité ljudje na delo v tovarno. Tam, kjer so se nekoč menihi med seboj pobožno pozdravljali, okrog vodnjaka in pod arkadami, se danes igrajo otroci in pasejo kokoši. Del samostanskega poslopja služi danes kot stanovanje družinam, zaposlenim v tovarni sukna. Drugod so spet skladišča, pod starinskimi, v vzornem stilu zgrajenimi oboki leže bale sukna, kupi volne in v glavnj dvorani, ki je nekoč služila slavnostim in sprejemom, se danes oglašajo potujoče gledališče ali kino. Edina oseba, ki spominja na prošlost in davne menihe, je prijazen domači župnik, ki ima v posloppju svoje skromno stanovanje. V njegovi delovni sobi živi še nadalje v starih spisih, dokumentih in fotografijah del zgodovine Vetrinja in samostana.

Duh dolgih in skrivnostnih stoletij

Z bistrim očesom je treba iti okrog častitljivih zidov, iz katerih se ruši kamenje. In majhen kos takega kamenja, ležeč meter ali dva od zidu, okrušek, bi rekel, razpadajoča starodavnost, ti utegne marsikaj priklicati v spomin. In takih kamnov in opek ni malo. Najti jih je v okolici. Zlebi vode, ki delno obdajajo poslopje, korito širokega potoka, ki je naslednik nekdanjega obrambnega vodnega jarka, je grajeno deloma iz zidov stare cerkve, ki jo je bila povodenj leta 1742 deloma razrušila in odnesla. Stavbno gradivo, ki je do takrat nosilo lepo in ponosno cerkev, so v sili in obrambi uporabili tako nevrečno. Pač slika iz dobe trpljenja in tesnob.

Vsako bitje in prav tako vsak kraj, ki ga pač ljudje oživijo, dobi nekoč svoje ime. Prvikrat se kraj omenja leta 890. pod imenom Vitrino, leta 1145 zasledimo že slinčno ime Vitringe. Tamošnja cerkev je v več starih kronikah omenjena med leti 850 (Nadaljevanje in konec na 6. strani)

Kapelski punt

Zgodovinska povest

Spisal
dr. Ožbolt Jlaunig

I. REBERŠKO ŽEGNANJE

Prišel je v grad mlad lep kancelir, sto zlatih je služil dvakrat štir.

Od nekdanj že je stara navada naroda, da obhaja žegnanje pri farnih cerkvah na Koroškem na prav slovesen način. To je poseben praznik, ki se slavi nič manj veličastno kakor največji prazniki v letu, da, še bolj sijajno, ker takrat je prangauje*) in streljanje s topiči, da se sliši daleč okrog po gorah in ravninah.

Na to se veseli storo in mlado, to pa še najbolj, ker tedaj je tudi godba in ples. Marsikateroga srbi že davno v petah in marsikatero dekle podari vasovalcu najlepši šopek duhtečih cvetic v upanju, da jo popelje na dan žegnanja h godcem, kjer se more naplesati za celo leto; zakaj ta-

kih prilik je bilo le malo v časih, ko se vrši naša povest.

Tako je bilo tudi z žegnanjem na Reberci leta 1785.

God sv. Jerneja, farnega patrona na Reberci, je bil ravno na nedeljo. Bilo je krásno jutro v največje veselje vseh župljanov; pretekli teden je že marsikateri obupal, zakaj od juga sem je tiščal silen veter črne oblake; grmelo je in bliskalo ter lilo kakor ob vesoljnem potopu. A potegnili je sever in silno prodiranje oblakov od juga je bilo ustavljeno. V soboto je pogledalo zlato sonce skozi raztrgane oblake in poljubljalo s svojimi žarky ohlajeno naravo in jo vzbujalo k novemu življenju.

Na Reberci je bilo že zgodaj vse pokonci. Ko je odzvonil mežnar Kolar jutranjico, so že zagrneli prvi strelci iz topičev, postavljenih nekoliko nad cerkvijo pod razvalinami nekdanjega Pustega grada. Varničevati s smodnikom pač ni bilo treba, kajti Bukovnikov Pavlej, ki je bil poveljnik strelcev, je nabral skupno s Pevcarjevimi Lukejem po celi župniji in tudi v sosednih toliko denarja, da bi lahko kupil smodnika za razstrelbo cele trdnjave. Vsak je rad podaril nekaj in, če naprošeni tudi ni ravno lahko dal, vendar je našel še kakšen »zeksej«, saj za čast božjo se mora vse storiti; še celo Adamov Francej je spustil celo »evancergarce« v svinjski mehur, obrobjen z zelenim trakom, ki ga je držal šaljivi Lukej. Pavlej ter Lukej sta bila

vesela, saj za trud bosta plačala cerkvena ključarja Mihevc in Ofnar nekaj meric vina, za prigrizek pa prijazna Grajnarca. Zato sta začela streljati z vso vnemo že navsezgodaj, da je grmelo po podjanski dolini in naznanjalo, da je danes na Reberci žegnanje. Imela sta bele predpasnike, sukni sta obesila na bližnjo smreko. Za pomagatje sta imela še nekaj odraslih fantov. Pavlej je gledal na to, da nihče ni pil, ker on bi bil odgovoren za vse. Če bi se pripetila nesreča, bi moral za nekaj časa iti pihat kašo v ženek v temno luknjo in pri prihodnjem žegnanju bi določila stroga ključarja drugega poveljnika. Zato pa bi bilo škoda; zvečer je vendale prijetno, ko sedi pri Kovaču ali Grajnarju in tolaži utrujeno telo s sladko kapljico in mastno pečenko.

Doli na vasi pa se je tudi že začelo veselo življenje. Treba je bilo postaviti mlade smreke in breze pri cerkvi in tam, kjer se je bral sv. evangelijski.

Že od nekdanj je bila navada, da je bil prvi evangelijski za komendovsko pristavo, drugi pri Baštnovem križu, tretji sredi vasi pred Grajnarjevo hišo, zadnji pa pod košato lipo, storo več sto let, na dvorišču veličastne komende tik pred vhodom na pokopališče.

Že nekaj dni prej so pletla vaška dekleta velike vence za okras dreves in križa, kjer se ustavi procesija. Fantje so zasažali navsezgodaj drevesa, dekleta pa so razpro-

stirala vence in skrbel, da je bilo vse kolikor mogoče lepo. Vse je bilo veselo, zakaj vreme je bilo lepo in cela slavnost se obeta izvršiti kar najbolj slovesno.

Zgodnjo mašo je imel komendant Pavel Rohrmeister že ob šestih, da je imel potem proste roke, ker ga danes še dosti skrbi čaka.

Pri cerkvenih vratih v mali veži sta sedela cerkvena ključarja Mihevc in Ofnar ter pobirala žito in surovo maslo, ki so ga darovali ljudje, in sicer žito, da se ne pripeti nesreča pri živini, maslo pa za večno luč, zakaj tako je bilo od nekdanj, da je gorelo pred glavnim oltarjem vedno maslo kot večna luč. In stare navade se ne smejo odpraviti, pravijo stari župljani.

Po maši je šla večina ljudi domov, posebno gospodinje, ki morajo danes skuhati že kaj boljšega. Posebnost je goveja juha, v katero je narezan suh domač kruh, dobro popoprana in rumena od žafrana, nato pa govedina, narezana na krompirjev močnik. Skoro vsaka hiša ima danes gosta, ker sorodniki, prijatelji in znanci pridejo iz sosednih župnij in te je treba pogostiti, ker se to prihodnjič vrne, ko obhajajo žegnanje v drugi župniji.

Le nekaj ljudi je šlo h Grajnarju in Kovaču v gostilno. Tam se dobi dobra običajna kislja juha, ki je dobra podlaga, da pijanča prehitro ne škoduje.

(Dalje prihodnjič)

*) procesija z Najsvetejšim

M. A. G.:

Črna kača

ALBANSKA NOVELA

Nekega dne sem stala s svojima prijateljnima Ayetullahom in Muratom Mecosa v divjanu (dvorani) njihove palače. Iz tega prekrasnega prostora je vodilo na jugu osemnajst prelepih vrat v osemnajst razkošnih sob, na severu pa so vodile dvojne stopnice v prvo nadstropje, kjer so bili nešteti prostori za služabništvo, delavnice in shrambe. Iz prvega nadstropja so vodile stopnice skozi dvoje obokanih vrat na bujni vrt. Druge, manjše stopnice so vezale prvo nadstropje z ogromnimi shrambami in kletmi prastarega knežjega dvorca.

Korakali smo po divjanu gori in dolgi; tiho so škripala pod našimi nogami bela, s preprogami pokrita tla, a nad našimi glavami so lahko zvenčali kristali štirih močasnih beneških lestencev, ki so viseli s pisnega, opaženega stropa; preko zlatih belih sten so tajnostno drhteale mavričaste, žive luči nešteti steklenih prizem.

Govorili smo o Zeinepi, zaročenki Murata Mecosa, ki naj bi jo Ayetullah v malo dneh spremil iz hiše njenih staršev v palačo knezov Mecosa. Bil je vroč dan in po celi hiši je vladala žareča opoldanska tišina. Na vrtu je žuborel skoraj usahlj studelec. Govorili smo o Zeinepi lepoti, ki je posredovalci niso mogli prehvaliti. Široko sta stali odprti obe vrati na stopnicah, ki so vodile na vrt. Zdajci smo se vsi trije istočasno okrenili, kajti od zapadnih stopnic, v katerih bližini smo bili, je prihajal čuden šum, kakor bi se vlekla po tleh ženska vlečka.

Prisluhnili smo — mene je spreletela zona.

Kajti šum je prihajal bliže in bliže.

Ali je bila res ženska vlečka? Ne — bilo je tako, kakor bi med enim in drugim dihom zavela sapa v šumečo svilo.

Ayetullah se je sklonil čez ograjo nad stopnice in prebledel. »Bolar«, je dejal. Sledila sem mu in videla, kako leze velika črna kača, debela skoraj kakor lakt, črna glavo nošeč nekoliko od tal, po marmornih stopnicah. Bila je že čisto blizu divjana.

»Bolar«, je tiho ponovil Murat.

Takoj se je osvestil, poklical oprode, ki so v služabniški izbi čakali na gospodarjeve ukaze, in jim velel naj veliko kačo, ki se je bila v tem že pripeljala do nas, previdno dvignejo, da je ne bi poškodovali, in jo odneso nazaj v shrambo. Tedaj mi je Ayetullah, ki svoje hladnokrvnosti niti v najtežjih urah ni docela izgubil, pripovedoval o veri albanskega ljudstva v bolárja, o tem, da velja črni gad po vseh albanskih velikaških rodovih kot hišni duh, ki bdi nad usodo plemena. Duh zaščitnik knežjega rodu Mecosa — njihov bolár (bolla = ož) živi že od pradedov v kleti, kjer mu vsak dan dajejo mleka in druge hrane. Včasih za cele tedne izgine v kršju in razpokah mračnih shramb prastare, obsejane palače; potem pa zopet slišijo, kako orjaška kača ponočij v shrambah lovi podgane. Iz teh svojih prostorov ne prihaja nikoli na dan razen tedaj, kadar se bliža kaka nevarnost ali nesreča. — Tega dne so skrbno zaprli vse prizemne prostore.

Potem je prišel dan, ko nam je Ayetullah dovedel v hišo Zeinep.

Vsi smo pričakovali nevesto nestrpnost in radovednost, kajti vsi smo ljubili Murat bega, lepega, vitkega, modrega in dobrotljivega kneževeča.

Ko so slednjič naznanili prihod neveste in njenega spremstva, se je sonce že nagibalo v morje in lahni škrlatni oblaki so rdeli nad steklenozelenimi valovi razburkanega morja. Muratova mati je šla po starem običaju sinovi nevesti do divanskih stopnic nasproti. Tam je stala veličastno, nepremično v svoji togi svili. Me ostale ženske smo se stiskale, slovesno in molčeče v težki svili, za njo. Celó tedaj, ko se je na vrtu zaslislal topot mnogoštevilnih konjskih kopit, ni bilo čuti najmanjšega glasu.

Tedaj je odšel sivolasi Muratov oče skozi naše vrste, mimo svoje žene, do vrtnih vrat. Takoj nato smo ga videli, kako se je vračal s Zeinepo, ki jo je vodil za roko. Kakor hitro je dospel z njo v notranjost hiše, ji je odgrnil obraz. Zeinep je držala v roki koran in kruh. Vsi smo bili globoko ganjeni. V njenem krotkem, ozkem obličju so blestele najiskrenejše in najlepše oči in njena usta so se smehljala tako bolestno in vendar tako omamno, kakor bi hotela svetovno bolest s svojo dobroto in toploto preobraziti v blaženstvo. Čisto mi je še pred očmi, kako smo se vsi vrazdoščeni spogledali med seboj, videč, kakšno mladenko je dobil za ženo lepi in viteški Murat.

Tedaj pa ko je Zeinep objela mater svojega moža, ki ga še ni poznala, sem zdajci

začutila, kako mi je zastala kri v žilah, kajti na praznih vzhodnih stopnicah se je zopet kakor prejšnji dan javilo enako plazenje in šumot. In ko sem se ozrla, je lezla velika, debela kača z dvignjeno glavo po stopnicah navzgor. Za menoj so se ozrle na stopnice tudi ostale ženske in kot zadnja Muratova mati. Vse je prebledelo in zbežalo iz divjana v druge sobane, tako da sva ostali z nevesto kot zadnji. Poklicala sem slugo, da odstranijo kačo, in odvedla Zeinep v sobano, ki je bila pripravljena za njen sprejem. Tja so po prvem strahu prišle druga za drugo tudi ostale žene. Vsem se je še poznala groza na obrazu. Samo nevesta je bila mirna ali pa tako zatopljena v svoje misli, da je tudi pojav bolárja ni vzbudil iz njene zamišljenosti. Bolj ko sem jo opazovala, bolj me je prevzemal izraz neizrekljivo bolestne dobrote v njenem obrazu. Običaj zahteva, da nevesta prvi in naslednji, to je poročni dan, docela molči. Toda Zeinepine oči so govorile, ko so njena usta molčala. Uteha in usmiljenje in nežna ljubezen je lila iz teh oči.

Vse trde običaje albanske ženitnine, ki se jim mora podvreči nevesta in biti pri tem nepremična kakor lipov bog, je prenesla Zeinep z veliko krotkostjo. Samo zjutraj na poročni dan je enkrat edinokrat prekršila predpisani molk in me naglo vprašala:

»Povej, ali je dober?«

Čutila sem se srečno, ko sem ji mogla to z najiskrenejšim prepričanjem zatrditi.

Uro pozneje mi je rekel eden oprod, da niso mogli najti odprtino, skozi katero je bila kača prejšnji dan ušla v zgornje prostore.

Ko je Murat poročni dan proti večeru prišel v hišo, da bi se prvič v življenju videla z nevesto, je Zeinep, ki sem jo napeto opazovala, prebledela, poveseila pogled — nato ga pa z vsem zaupanjem zopet dvignila nasproti svojemu mlademu soprogu.

LIMBARKI:

Slika v ogledalu

Drčarjev Janez se je neko nedeljo popoldne izredno praznično ozaljšal. Oblekel je novo srajco, kateri se je pisana samoveznica kaj lepo prilagajala. Lasé si je razčesal v prečo tako, da je nastala po sredi bela črta. Iz žepa pri suknjicu pa mu je gledal bel robček.

»Jej, kako si brhek!« smo ga hvalili vaški nagajivci. »Lepšega bi te ne mogel naslikati.«

»Ali mislite?« mu je ugajalo naše priznanje. »Slike zares še nimam in nič ne vem, kam bi se obrnil. Dal bi ne vem kaj onemu, kdor bi mi jo napravil.«

»Slike so danes nekaj navadnega,« smo mu pripovedovali. »Poceni in povsod jih lahko dobiš.«

»Ali res?« nam kar ni mogel verjeti. Fant je rasel v hribih na samoti pri lju-deh, ki so ga samo prigajali k težkemu delu. Imeli so ga za tepčka in ga v šolo niso pošiljali. Posledica tega je bila duševna zaostalost, ki se ga je pozneje trdovratno držala.

»Ako hočeš te pospremito na Ovšišje,« smo se mu ponudili. »Logarjev Tone je namazan z raznovrstnimi mazili.«

»Ali zna tudi slikati?« je bil radoveden.

»I seveda,« smo se mu nalagali.

»Tedaj pa pojdemo!« se je urno zasukal. »Ako dobro opravimo, vam bom prijaznost obilno poplačal.«

»Velja!« smo udarili v roko ter jo mahnilo po bližnjici v dolino.

Ovšišje, prijazna kmečka vasica, je ležalo tik pod hribom na sončni strani med koštim drevjem. Logarjeva hiša je stala na sredi; Tone je sedel na klopci in zehal od dolgočasje. Ko nas je zagledal in videl Janeza, so se mu usta široko raztegnila. Misli si je: spet se bomo pošteno nasmejali.

Prisledli smo k njemu v senco ter se pričeli razgovarjati. Povedali smo mu, kaj nas je privedlo v dolino.

»Hm, slikanje!« — Tone se je popraskal za ušesi. »No, bomo videli, če bo priprava hotela delovati.«

»Tone, lepo te prosim!« — Janez je sklenil roke. »Saj bom plačal.«

»Pa naj bo, ker si ti,« se je odločil in odšel v sobo. Vrnil se je z lično škatico, ki se je v soncu prijetno svetila. Medtem smo posadili Janeza na stol, mu popravili lase, zasukali glavo ter mu dajali primerna navodila. Fant je poslušno napravil vse, kar smo mu svetovali.

In vse je potekalo tako, kakor je moralo, do noči.

Tedaj pa, ko sta se bila novoporočenca umaknila v svojo izbo in so že gostje zapustili hišo, sta prostrano palačo objela tema in tišina, le na vrtu so tožili čuki. V tej tišini se je iz poročne izbe — spala sem v najbližji sobi — zdajci razlegel divji krik.

Prevzeta groze sem skočila s postelje, se ogrnila in hitela v divjan. V tem trenutku je Zeinep planila iz poročne čumnate, za njo pa Murat z dvignjeno roko. Nikoli nisem vprašala, ali je imel orožje v rokah; sama tedaj nisem mogla videti, a prepričana sem, da je bilo tako. Zeinep je bežala proti meni. V trenutku, ko jo je imel Murat doseči, je omahnil in padel na kolena tik pred menoj — in videla sem v tretje črno kačo, ob kateri se je Murat izpodtaknil in padel. Tako sem mogla Zeinep potegniti v svojo sobo in zakleniti vrata. Bolár je mlado ženo rešil iz smrtne nevarnosti.

V tem se je Murat dvignil in srdit zahteval, naj odprem vrata. Zeinep je klečala ob vratih in ga z nepopisno iskrenostjo in krotkostjo mirila:

»Ne smeš misliti, da se je zgodilo kaj takega, kar bi moglo žaliti tvojo čast. Ljubila sem ga, saj je bil vendar moj bratranec. Toda dobro vem, da me oče njemu nikdar ne bi dal. Misli la sem, da ti moram povedati... Glej, Bog sam te je obvaroval, da nisi postal morilec.«

Pod vplivom teh besed je Muratovo divjanje palagoma utihnilo, toda vrata sem odprla šele potem, ko je prišla Muratova mati in mi prisegla, da je njen sin hišo zapustil.

Toda v malo dneh se je vrnil. Najprej je dal poklicati mater.

»Če jo pošljem domov,« je začel, »potem se bo moja sramota raznesla. Pa saj bi bila lahko tudi lagala.«

Potem je šel k Zeinepi. Ko ga je sprejela na pragu svoje čumnate, je zelo drhtela. Vendar ji je ponudil roko. Malo dni nato sta se že drug drugemu, vsa sijoča od blaženstva, radostno nasmihala, kakor mladi zakonci, ki se ljubijo. Vem, da bosta srečna.

Leopold Turšič:

ZNAMENJE

Kraj vasi pohlevne dedje verni so vsadili v kamenje za bridkosti svoje, naše križa znamenje.

Kmet gre s polja, do zemlje upognjen, kot da nese težki križ, v znamenje ozre se vdano: »Ti moj križev pot sladš...«

Okrog križa, ki na njem razpete so Gospodove roké, križi in bridkosti hišic v zlatih krogih se vrté.

Žarki s križa rastejo do néba, segajo na vse strani: slednji križ se v čistem svitu kot zlato iskri.

Tudi jaz zvečer zaupno vzdihem: Sveti božji križ, spremljaj moja trudna pota v sončni paradizi!...

ZA PRVO ADVENTNO NEDELJO:

»Ali še veš? Časih...«

smo jedli zjutraj žgance in kislo zelje in smo bili jako zdravi. Ž ganci smo se nasitili, zelje nas je posvežilo, ocvirki so nam bili za rejenost. Zdaj je čaj in cikorijska, mleko prodamo, žgancev že skoraj ne znamo skuhati več.

Ali še veš? Časih smo po ves dan otepali suhe hruške in zdrav ajdov kruh in smo imeli zdrave zobe. Zdaj si kupujemo žemlje, hruške prodamo, usta se grdo režijo od zlatih čekan.

Ali še veš? Časih smo na kmetjih imeli visoke čizme za v nedeljo, cokle za v hlev, škornje za na polje in gnoj. Zdaj v tankih šolčnih vijugasto in vegasto hodite in pajčevinaste nogavice kažejo gole pete in raztrgane prste.

Ali še veš? Časih smo si ruto devali na glavo in ni bilo trganja. Zdaj si čepico potiskate na uho in razoglave frfotate okoli in vas trga in zob boli in hojevate v bolnišnice za vsak nič.

Ali še veš? Časih so bili štruklji za praznik in je bil močnik steber kranjske deželice. Zdaj delamo piškote in močnika že noče ne dekla ne hlapec, nikar gospodinja in gospodar.

Ali še veš? Časih smo počasij vse preudarili in vsako skrb na varno položili Bogu v naročje in se razkadilo in se zboljšalo. Vsaj bolelo ni tako kakor zdaj, ko mora biti vse na brž in brž in so advokati za vsako malenkost tskoj pri rokah. Ali še veš? Časih smo nedeljo tako spoštovali, da še noža in škarij ni smel nobeden vzeti v roke. In maše smo si razdelili: ti so šli k prvi, onj k deseti, maši! Popoldne smo se razgledovali po njihvah, kakšno zpeli in se za domačo mizo pomenkovali o domačih stvarih.

Ali še veš? Časih smo imeli Miklavža in sveti večer doma in smo bili veseli svojih praznikov. Zdaj se v društvi in dvoranah razgajate in domača izba sama sameva in »sveti Duh« že zdavnaj ne kroži več nad mizo v kotu, saj bi ga bilo strah novih miz in omar, ki po tuje dišijo in so v strašilo kmečki hiši. Po novem živeti, pa se stare mere držati, to se pravi, da veš, kje si doma in spoštujete svojih dedov navade in veš, da si slovenski človek, ki moraš le po slovenske zemlje navadah imeti svoj prav.

Ali še veš veš to? Zdaj je, kakor bi bila zima na zunaj in znotraj in je svet ves razdražen, kot bi ga ose podile iz doma in iz kraja v kraj.

Za dobro voljo:

Ujel ga je

Neki predavatelj je govoril o tem, kako morajo moški pri ženah uveljaviti svojo besedo in voljo. Nazadnje je še pristavil: »Stavim, da se devet desetih izmed vas dá voditi svojim ženam — kakor se vodijo psički na konopcu.«

Z veselostjo so sprejeli poslušalci te besede.

»Dobro,« je rekel predavatelj, »ali ste za to, kar vam porečem? Vsakdo izmed vas, ki je oženjen, naj pride k meni. Izprašal ga bom in iz njegovih odgovorov bom sklepal, ali je mož ali copata. Kdor mi dokaže, da ne pleše, kakor mu gode žena, dobi vrečo moka.«

Možje so res prihajali drug za drugim, a vsak je v svojih odgovorih izdal, da ga ima žena v oblasti.

Eden pa je bil med njimi, ki je odgovarjal kar dobro. In predavatelj mu je rekel: »Moka je Vaša, kje pa imate vrečo?«

»Tukaj, gospod, tukaj.«

»Vreča je premajhna, moka ne bo šla notri. Zakaj niste vzeli večje vreče?«

Tedaj mož blekne: »Saj sem mislil, pa žena ni...«

In predavatelj se zasmeje na vse grlo; rekoč: »Pa Vas imam! Le pustite moko, tudi vi niste nič boljši od drugih.«

Za naše gospodarje!

Število živine in svinj pada

Listi objavljajo zadnje dni številke o stanju živine, ki nas morajo navdati s skrbjo:

	1938	1946	1947	1948
Avstrija je imela				
Goveje živine	2,578,804	2,206,002	2,157,857	2,154,578
Svinj	2,868,000	1,490,000	1,723,000	1,408,000

Goveja živina pomeni v vsakem gospodarstvu glavno vrednost, torej tudi v državi! Avstrija je izgubila v 10 letih 424.000 glav goveje živine, kar predstavlja 16 odstotkov. Med vojno je bila sila velika, toda število goveje živine pada tudi še po letu 1946. Morebiti je temu nekoliko kriva nezmožna uprava: če je kmet prisiljen oddajati brejo živino, potem je jasno, da ne bo telet. Nadalje ne moremo odobravati tudi pomanjkljivih odredb glede živinoreje. Gojijo nerodovitne junce, prepovedujejo goniti krave k drugim, kar ima za posledico pomanjkanje telet in mleka. V zadnjem času pa se tudi dogaja, da delajo živinozdravniki pojkuse z umetnim oplodjevanjem. V slučajih, ki so nam znani, je bila vsaka taka manipulacija neuspešna, živina je ostala jalova in zopet ni telet in ni mleka.

Katastrofalno je padlo število prašičev — pod polovico! Ni čuda, da ni svinjske-

ga mesa in tako potrebne in zaželene masti. Število svinj je prvo leto po vojni zadovoljivo naraščalo. Zakaj potem v zadnjih dveh letih zopet pada? Ko se je pričelo klanje svinj urejevati po predpisih, je vsakdo rekel, da bo število svinj pričelo padati. V Celovcu je bilo pred vojno dosti ljudi, ki so po mestu pobirali pomije in z njimi pitali svinje. Na podlagi odredbe pa so morali oddajati svinje tako poceni, da se mučno in beraško zbiranje pomij po mestu ni več izplačalo in so ljudje to opustili. Danes gospodarji pomije zopet iščejo. Pametno bi bilo, če bi jim bila dovoljena prosta prodaja. Zdaj mora gospodar oddajati še slanino tudi od prašiča, ki ga hoče zase zaklati in ga je zase pital. Taka ureditve vzbujata med ljudmi veliko nejevolje in na noben način ne pospešuje svinjereje. Treba je pomisliti, da je cena plemenskega prašiču zelo visoka in da prašiča vedno ogrožajo razne bolezni.

zato bo njihova dveletka, kakor se predvideva, žela povoljne uspehe.

O kakšnem industrijskem razvoju v Rumuniji in Albaniji se le malo sliši, toda upoštevati je treba, da industrija po teh agrarnih deželah nikdar ni bila razvita.

Na Češkoslovaškem, kjer bodo še ta mesec dokončali svojo dveletko, pa dvomijo, če bo ta dveletni načrt, s katerim so hoteli dvigniti industrijsko proizvodnjo za 10 odstotkov nad proizvodnjo iz leta 1937, res rodil zaželene uspehe.

Madžarska je s svojimi načrti napravila velike korake.

Poljska, ki je morda svoje načrte najmodrejšje in najdalekovidnejše zgradila, je že dvignila svojo industrijsko proizvodnjo za 35 odstotkov nad predvojno raven. Predvsem je velikega pomena poljska premo-govna industrija.

Uresničenje vseh načrtov vzhodnih dežel pa omejuje predvsem pomanjkanje denarnega kapitala in pa surovin. Pomanjkanje tujih posojil je glavna ovira po vseh teh deželah. Odkar so bile odklonile Marshallov načrt, so se neprestano ozirale na Sovjetsko zvezo za pomoč. To pomoč pa deli Sovjetska zveza omejeno na dva načina. V začetku tega leta je privolila, da bo dala Poljski posojilo za dobo osmih let. Poljska namerava uporabiti ta kredit predvsem v industrijske svrhe. Druge dežele še niso bile deležne tako obsežne pomoči. Po drugi strani pa je sovjetska pomoč v tem, da sklepa pogojne trgovske pogodbe. Zadnja taka pogodba je bila podpisana s Češkoslovaško in Madžarsko, ki bosta prejemale iz Rusije surovine ter dobavljali v zameno industrijske izdelke.

Ze od nekaj je predstavljala zapreko za razvoj industrializacije pomanjkanje obširnih tržišč. Če bi vsaka teh dežel stremela po industrializaciji, ne da bi pri tem upoštevala industrijski razvoj v sosednih državah, bi kmalu nastala takšna silna konkurenca, ki bi imela za posledico veliko brezposelnost in zastoj industrije. Zastoj državniki, ki krmarijo gospodarstvo, nikakor ne smejo voditi izolacijske politike.

Sovjetska pripravljenost za nakup industrijskih izdelkov iz Vzhodne Evrope bo odprla tržišča novim proizvodom, toda konkurenca bo pravtako omejevala razvoj.

Kako oboli človek za vraničnim prisadom

Živalska kužna bolezen vranični prisad (antrax) ni samo nevarna domačim živalim in divjačini, ampak tudi človeku. Ljudje se okužijo prav različno.

Najbolj navaden način je ta, da prodero glive ali trosi, ki so povzročitelji te bolezni, skozi poškodovano telesno kožo v podkožno vezno tkivo in povzročijo tukaj hudo vnetje. Na okuženem mestu nastane silna bolečina in zbadanje, nato se napravi ravnatam hudo boleča bula (tur, karbunkola), zamazano modro-rdeče barve, pozneje se na buli izpusti mehurček, ki je črnordec ter napolnjen z rdečo tekočino in bula prične razpadati, napravi se grda ugnjida (rana), v njeni okolici se izpuste nove bule z mehurčki in vsa okolica je močno zatekla, napeta in hudo rdeča kot pri šenu ter zelo boleča. V tem nastopijo tudi splošni znaki vročice in mrzlice, telesna toplina se zelo stopnjuje, vročina in mrzlica se menjavata in sedaj postane bolezen lahko splošna in okuži se celo telo, na kar nastane zatrupljenje krvi (septikemija) ali pa bolnik umrje za kapjo. — Tako zbole navadno osebe, katere se peča-jo poklicno z bolnimi ali poginulimi živalmi, kot n. pr. veterinarji, konjači, pastirji, mesarji, kuharji in kuharice, hlapci i. dr. Pravočasno pravilno zdravljenje (operacija) ome dosti bolnikov, zamuda se pa lahko in rada bridko maščuje s smrtjo.

Redkeje se okužijo ljudje skozi čreva, t. j. z zavžitim mesom za vraničnim prisadom bolnih ali v sili zaklanih okuženih živali. Meso takih živali vsebuje navadno le glive vraničnega prisada in to je sreča, ker se ti nevarni povzročitelji bolezni v zdravem človeškem želodcu v prebavi uničijo in le odporni trosi, katerih želodčni sok ne pokonča, preidejo iz želodca dalje v čreva in tu se izrazejo v glive (bacile), ki povzročijo hudo obolenje črev. V črevih nastane težko in dostikrat krvavo vnetje, bolnik ima hude bolečine v trebuhu, bljuje iz želodca, trese ga mrzlica, nastopi visoka telesna toplina in lahko tudi krvave driske; telesne moči hitro izginevajo, bolnik vidno propada in se radi splošnega zatrupljenja krvi končno zaduši in umrje. — Takega okuženja se obvarujemo najlažje s tem, da ne uživamo mesa od živali, ki so bile v sili zaklane in niso bile po večšem strokovnjaku, t. j. živinozdravniku vestno pregledane pred in po zakolu, dalje, da ne pustimo mesa nikdar dolgo ležati in ga spriditi, da vsako meso zelo dobro prekuhamo ali prepečemo in da ne uživamo surovega mesa ali surovih mesnih izdelkov (surovih klobas), zlasti ako ne vemo, odkod izvirajo.

To so strokovnjaki že predvidevali. V sled tega so sestavili takšne načrte, po katerih bi bile po dve ali tri dežele gospodarsko povezane med seboj ter bi si izmenjavale dobrine. Takšen načrt nameravajo izvesti med Poljsko in Češkoslovaško. Pogajanja se opirajo na dejstvo, da so največja ležišča premoga in železnih rud v pokrajinah šlezije in Moravske in da sta obe deželi lastnici teh ležišč, torej je medsebojno izmenjavanje ogromnega pomena za oba naroda. Letos maja meseca je bila osnovana posebna komisija za nadzorstvo poljske in češkoslovaške produkcije in zunanega trgovanja. Poljska bo uvažala češki koks, namesto da bi gradila objekte za pripravo koksa, a Češkoslovaška bo kupovala cement in kemične snovi od Poljske, ker je ta penoga industrije tam že vpeljana. Na ta način bosta potom izmenjavanja obe deželi prišli cenejšje do stvari, kakor pa če bi jih izdelovali doma. Premog iz Poljske bodo zamenjavali za češke jeklene izdelke. Velikega pomena so tudi prometne olajšave, ki jih nudita obe državi druga drugi. Češkoslovaška ima svobodne cone v Stettinu, Gdanskju, Gdinji in popust po vseh poljskih železnicah za svoje uvoze, kot je n. pr. železo iz Švedske, ki ga je treba uvažati preko Poljske, medtem ko ima Poljska popust za prevoz premoga preko Češkoslovaške v Francijo, Italijo in Švico.

Prezgodaj je še, da bi se moglo kaj jasneje reči o končnih uspehih raznih dve-tri in petletk, ki so jih začele razne dežele Vzhodne Evrope. Nacionalizem je še vedno močan v Vzhodni Evropi in potom njega bo vedno vladala konkurenca. Pomanjkanje strokovnjakov tvori povsod velikansko oviro do povoljnega razvoja, predvsem v Jugoslaviji, Rumuniji in Bol-gariji. Tu in tam se opaža, da so one, ki so sestavljali načrte, zavedli privedi, ki so le težko izvedljivi. V mnogih slučajih se gradi bolj z močjo marljivostjo in z mladostnim vzponom kakor pa z možgani. Mnogo pa zavisí od tega, v koliko je Sovjetska zveza voljna in tudi zmožna dobavljati svojim pripadnicam surovine. Za sedaj je jasno samo eno in sicer, da bo uspeh ali neuspeh vseh velikih podvigov dežel v Vzhodni Evropi močno vplival na gospodarstvo celotne Evrope in da se ti narodi tega tudi v polni meri zavedajo.

GOSPODARSKI NASVETI

PRAVILNA NAPRAVA SILAŽE. S. F. M. — Imate silažno jamo (silos) za okisanje krme, katere se vam je pa lani precej pokvarilo. Radi bi vedeli, kako jo je pravilno vložiti, da se ne skvari. — Zelena krma za silažo (: zelena korusa, trava, detelja in listi pese in zelja) se dá dobro ohraniti, če se neprodušno stlačí in zadela, da ne pride zrak do nje. V zeleni krmi se mora iz sladkorja razviti mlečna kislina (tista, ki skisa tudi jelo in repo ter ju napravi okusno). Sladkorja ima največ zelena korusa, potem trava, najmanj pa zeleni listi pese in repe ter detelja. Dobro se torej skisa zelena korusa in repa, slabše pesno in repno listje, najslabše detelja. Če hočemo torej dobiti veliko dobre tečne silaže — okisane krme, moramo vložiti večjo plast zelene krme in vmes drugega zelenja. Vsa krma naj bo zrezana na slamo-reznici, da se da povsod dobro stlačiti. Tudi naj bo sveža, ne posušena. Stlačiti jo je povsod enakomerno, zlasti močno pa ob straneh, kjer zrak rad prodira notri. Zrak pokvari zeleno krmo, ker pospešuje razvoj gnilobnih gliv, ki jo razkrajajo. Po vrhu moramo krmo dobro pokriti s slamo, nanositi kamenja in zadelati z zemljo, najbolje z ilovico, da ne pride zrak v krmo, ko se seseda. Spranje v ilovici je zamazati takoj, ko se napravijo. Tako dobimo zdravo silažo — okisano krmo.

Zakaj prašič onesnaži korito?

Pa so še vedno nekateri, ki trdijo, da je prašič pravzaprav snažna žival. Tako se čudijo mnogi, če jim prašič češče onesnaži korito. Toda tudi prašič sam nam tako trdi ali vsaj kaže. Kajti tam, kjer ima v hlevu dovolj prostora, si bo ohranil svoje ležišče vedno lepo suho in snažno, za opravljanje potrebe pa si izbere kotiček, čim bolj oddaljen od ležišča. Tudi korita ne bo nikdar onesnažil.

Če je pa svinjak premajhen, se uboga žival seveda obrača tako, da gleda z rilcem proti ležišču, ki ga želi na vsak način ohraniti čistega, svoj zadnji konec pa odnese čim dalje od svoje postelje ter se stisne v kot, kamor je — slučajno — postavljeno korito. Tako se čisto pripeti, da nam prašič onesnaži korito vprav radi svojega nagona po snagi in ga zato ne smemo dolžiti, da je nesnažna žival.

Razvoj povojne industrije v vzhodni Evropi

Gospodarska komisija za Evropo je pred kratkim sestavila poročilo, v katerem poudarja nujnost in važnost vsesplošne obnovitve proizvodnje v osrednji in vzhodni Evropi. Sicer so to ravno komunisti dovolj propagirali, čeprav s popolnoma različnimi nameni. Dejstvo je, da je obnova predvojne proizvodnje po teh deželah, ki so utrpeli med vojno strašna razdejavanja, ogromnega pomena za njih narode. Komunisti seveda zasledujejo s procvitom gospodarstva svoje cilje in hočejo potom socializma med delavstvom uveljaviti svoje nauke.

Prva stopnja v razvoju industrializacije, ki je bila podvzeta s sposobnostmi,

Pač pa je neobhodno potrebno, da je v svinjaku za enega prašiča na razpolago vsaj dva ploskovna metra (2 m²) prostora.

V premajhnem svinjaku bo vedno gospodarila nesnaga, ker prašiči vkljub naravnemu nagonu po snagi pri najboljši volji ne morejo ohraniti čistega svinjaka in tudi ne sebe samega. Ako torej prašič ponesnaži korito, ga ne smemo dolžiti, da je nesnažna žival, ker dejansko tudi res ni. Dajmo mu dovolj prostora svinjak, pa bo ostal čist sam, imel čisto tudi korito, svoje odpadke pa bo odlagal lepo v kot, da bo mo imeli z izkidavanjem čim manj posla.

GOSPODARSTVO

AVSTRIJA BO DOBAVLJALA ZAPADNI EVROPI GRADBENI LES

Avstrija je izmed petih dežel osrednje in vzhodne Evrope, ki bo prejemale stroje in druge industrijske potrebščine iz šestih zapadnih držav in sicer iz Velike Britanije, Belgije, Francije, Italije, Danske in Holandske. To novico velikanskega gospodarskega pomena je objavila Gospodarska komisija za Evropo v Ženevi. To je prva velika trgovska pogodba med Vzhodom in Zapadom, ki jo je izposlovala ta komisija. Avstrija, Češkoslovaška, Jugoslavija, Finska in Poljska bodo zgornjim zapadnim državam dobavljale gradbeni les. Medsebojno plačevanje bo posredovala Mednarodna banka, ki bo tudi stavila posojila na razpolago.

RAZŠIRITEV OBSEGA TRGOVSKE POGODBE MED AVSTRIJO IN FRANCIJO

Tekom razgovorov, ki so se vršili na Dunaju od 8. do 15. novembra, je prišlo do podpisa trgovske in plačilne pogodbe med Avstrijo in Francijo. S tem se bo stopnjeval obseg pogodbe med obema državama.

Avstrija bo dobavljala Franciji magnezij, celulozo, les, jekleno rudo, vžgalice, umetna gnojila, traktorje in električne stroje. V zameno pa bo prejemale od Francije premog iz Saarskega ozemlja, dalje semenska žita, fosfat, jeklo, okensko steklo, stroje in orodja, motorna vozila in kemične proizvode.

energijsko in močno voljo narodov po vseh deželah, se sedaj nagiba koncu. Doseženega je bilo mnogo; nekatere dežele so napravile več, druge manj.

Jugoslovani, katerih industrijske cilje je spremljal vzpon, da bi potom zadostne lastne proizvodnje dosegli popolno samostojnost ter preprečili vsako zunanje vmešavanje, so pač bili preveč drzni v svojih pregledih. Priznati se mora, da so zgradili številne tovarne, več hidrocentral in rudniških naprav, toda stroški za vse to niso v skladu z gospodarskimi pridobitvami, torej so možnosti za izvedbo svojih načrtov precejšnje.

Bolgari so bili vsekakor skromnejši in

VETRINJ

(Nadaljevanje s 3. strani)

do 861. V prvih stoletjih krščanskega misijonarstva med do tedaj poganskimi Slovenci so mnogi tedanji cerkveni redovi ustanovljali v naših pokrajinah svoje samostane, iz katerih so širili krščansko vero. Tako je tudi francoski red cistercijancev ustanovil v Vetrinju svojo podružnico. Leta 1142 so postavili svoj vetrinjski samostan, v katerem so bili vse do leta 1786, ko je cesar Jožef II. razpustil večino samostanskih redov.

Prvi menihi so prišli iz Bettnach-Wejler in so bili nemške narodnosti, kot je pač bila vsa cerkvena in posvetna gosposka, ki se je tekom stoletij v tej deželj naselila. Prav malo je znanega o prvih stikih menihov z domačim prebivalstvom — s Slovenci, ki so tedaj strnjeno bivali daleč proti severu čez Gospo Sveto na tej zemlji ter pod domačimi plemiči obdelovali polja in bili deloma še pogani. Misijonarsko delo gosposvetskega škofa Modesta je sicer rodilo obilne sadove, toda tudi vetrinjski me-

Okenska slikarija: Bičanje

nihi so v veliki meri mogli njegovo delo dopolniti.

Ob razpustu samostana po cesarju Jožefu II. je bilo v vseh številnih prostorih stavbe, ki bi v današnjih razmerah govorila imela prostora za preko 1000 prebivalcev, takrat le še 8 menihov. Te je torej doletela usoda Jožefovih rekvizicij. — Dejstvo pa je, da je takrat samostan posedoval veliko umetnin in dragocenosti, ki so se v teku razlastitve žalibog razgubile. Sploh so takrat takoimenovani »cerkveni fondji«, katerim je bila poverjena naloga prevzema samostanskih imovin, ravnali s slednjimi brez razumevanja. Prav v primeru Vetrinja je mogoče dokazati, kako je bogata imovina z mnogimi, tudi umetniškimi dragocenostmi prešla — v današnjem smislu rečeno: povsem po črnohorzijsko — v nepravne roke. Velik del imovine bivšega vetrinjskega samostana so si prisvojili židje, domačo nepremičnino pa je kupil v Moro, čigar dediči imajo še danes tam tekstilno tovarno.

Prvotni in najstarejši samostan je bil zgrajen v romanskem slogu, toda od njega se ni ohranilo ničesar. Samostanska poslopja in cerkev so bila vse do 18. stoletja močno utrjena. Debel in visok zid je obdajal naselje. Dva okrogla stolpca v gotičnem slogu sta ohranjena. V 18. stoletju so samostanska poslopja povečali in razširili. Prekrasni sta obe dvorišči s trinadstropnimi arkadami. Vodnjak z ograjo iz kovanega železa so postavili leta 1675. Kamnit Marijin kip izvira iz 18. stoletja. Jako zanimivj so tudi ostanki vodnega jarka, ki je obdajal obzidje.

Cerkev v čistem burgundsko-romanskem slogu — okenske slikarije

Menihj, ki so bili prišli iz Francije, so dali sezidati cerkev v svojem slogu, kot so zidane ostale cerkve cistercijancev. Posvečena je Našj Ljubi Gospe.

Največjo umetniško vrednost vetrinjske cerkve pa predstavljajo okenske slikarije. Troje, deset metrov visokih oken je poslikanih s čudovito lepimi barvastimi figurami, ki predstavljajo dogodke iz Kristusovega življenja. Levo okno izvira iz druge polovice 14. stoletja. Slike predstavljajo:

Oznanjenje, Rojstvo, Daritev v templju, Objaskanje, Tri kralje, Marijino kronanje in spodaj je Marija z gloriojolo okoli glave.

Srednje in desno okno sta iz prve polovice 15. stoletja. Na srednjem so sledeče upodobitve: Jezusov prihod v Jeruzalem, Zadnja večerja, Umivanje nog, Oljska gorra, Judežovo izdajstvo, Zasramovanje, Bičanje, Trnjevo kronanje, Jezus nese križ na svojih ramah, Jezusa križajo, Jezusa v grob polože, Vstajenje, Vnebohod, Binkošti. V desnem oknu je upodobljenih dvanajst apostolov.

Te okenske slikarije so ena največjih umetniških vrednot na Koroškem in v vsej Avstriji.

Kako so nedavno rešili razpada umetniško dragoceni oltar vetrinjske cerkve

Dr. Morsé je pred kratkim objavil v celovškem dnevniku zanimiv članek o prizadevanjih, kako preprečiti delovanje lesnega črva, ki uničuje dragocene starinske umetnine, kot so kipi, plastike, oltarji itd. Tudi v vetrinjski cerkvi je lesni črv napadel mnoge lesene predmete. Vsi naporj, da bi ga uničili, so bili zaman. Iz drobnih luknjic pa se je nenehoma usipala fina rumena lesena moka. Kipi, če si potrkal nanje, so doneli votlo in prazno. Noč in dan je vršil svoje pogubonosno delo črv, ki ga ljudstvo ponekod imenuje »mrtvaška ura«.

Spočetka so mislili, da se ta črv loti le nekih vrst lesa, toda kmalu se je izkazalo, da mu celo oreh in hrast ne moreta kljubovati. Le na okameneli hrastovini »svojih zob noče polomiti«. Posebno veselje pa ima do lipovega lesa. Pregrize se v njega tudi skozi železne lake in katranovo prevleko.

Današnji položaj v cerkvi je tak, da nekatere kipe le še morda nekaj milimetrov debela zunanja plast ali pa le barvna plast drži skupaj, znotraj jih je sam prah. Pri prvih poizkusih restavriranja črva ni bilo mogoče uničiti. Tako so n. pr. vso zadnjo stran oltarja namazali s katranom. Nič ni zaleglo. Potem so črvu s podganjim strupom hotelj priti do živega. Tudi to ni pomagalo. Potem so ugotovili, da mu nobeden izmed takoimenovanih želočidnih strupov ne škoduje. Tako n. pr. tudi arzenika ni mogoče uporabiti proti njemu. Povrh bi ta strup utegnil škodovati osebam, ki imajo v cerkvi mnogo opraviti.

Samo plinski strupi pridejo lesnemu črvu do živga. Treba pa je prostor, v kateremga denemo predmet, od vseh strani hermetično zapreti in ga 72 ur pustiti v strupenem plinu. To bi pa spričlo velikosti pri vetrinjski cerkvi bilo mnogo predrago.

Prof. Magnaghi pa je nedavno odkril nov postopek v borbi proti lesnemu črvu in ta postopek so tudi že preizkusili. Z običajno injekcijsko brizgalko, kakršne uporabljajo tudi zdravniki, se vbrizga v les hlapljive in nehlapljive strupe. Žveplo, klor in ogljik so glavne sestavine teh kemičnih snovi. Nehlapljivi strupi ostanejo

„VSAKEMU SVOJE“

OB 135. OBLETNICI ROJSTVA A. EINSPIELERJA

Iz komaj vidnih začetkov narodnega delovanja koroških Slovencev, za prvimi poizkusi domače vladavine pod Gospo Sveto, je zrasel velik Slovenec, ki je neustrašeno in dosledno zagovarjal narodnostne pravice svojega naroda — Andrej Einspieler.

Sveče, majhna, med Karavanke in Dravo stisnjena rožanska vas nam ga je dala. Poslal nam ga je Bog, da bi nas učil, vodil in vzgajal. Ni bila lahka njegova naloga, a dovršil jo je uspešno in nadvse zadovoljivo. Z občudovanja vredno požrtvovalnostjo je kot dolgoletni dušni pastir — služebnik Gospodov delal za svoj narod, brez strahu branil njegove pravice in kot čebelnica pridno letal od kraja do kraja ter vzpodbujal, dramil in učil. Živ vzgled narodne ljubezni nam je postal, zato pa smo mu postavili v srcih spomenik, ki je vsaj tako trajen kot od snega in mrzlega severa obilzane skale strme Košute.

Andrej Einspieler je bil rojen 13. novembra 1813. leta. Na njegovo slovensko usmerjenost je gotovo v veliki meri vplival koroški rodoljub Ahacelj, ki mu je bil profesor ter spiritual Slomšek, ki ga je pripravljaj na duhovniški poklic.

Kljub temu, da je tudi njemu pela Drava svoje sanjave uspavanje in da je zrasel iz žalostnega šelestenja slovenskih lpa,

v lesu in so takorekoč še nadalje na straži.

Vetrinjski oltar je tako v teku pettedenskega restavriranja prejel 145 kg tekočih strupov, v vsej cerkvi pa so jih porabili 310 kilogramov. Poleg tega so uporabilj še dokaj drugih sredstev, med njimi razne umetne smole in lesne kleje za utrditev lesenih figur in predmetov.

Tako so hvala Bogu iznašli način, s katerim bo mogoče raznim umetninam, katerim bi bili sicer dnevi šteti, podaljšati življenje za nekaj stoletij.

Glavni oltar se v svoji pisani umetniški izrednosti, bogat po številnih kipih in rezih lepo prilega okenskijm gotičnim pleskarijam. Precej je sličen krškemu, le nekoliko mlajši je. Nastal je v letu 1626. Mojster je žal nepoznan. Našli pa so pri zadnjih delih pri obnavljanju pečate, nekaka vrezana znamenja (takratni mizarji in drugi lesnj rokodelci so svoje izdelke opremljali s posebnimi znamenji). Po takem znaku je bilo mogoče ugotoviti starost.

Današnja notranjost vetrinjske cerkve pa napravljaja vtis zapuščenosti, kajti tudi okenske slikarije obnavljajo. Leta 1940. so jih, kot dragocene ostaline na splošno, sneli in spravili na varno. Zdaj po končani vojni bo kmalu prišel čas, ko bodo spet zasedle svoje stoletno mesto v vetrinjski cerkvi. In takrat bo mogel obiskovalec v vsej polnosti občudovati njih prekrasne barve, ki žare zelo lepo zlasti v vzhajajočem soncu.

V levi severni kapeli so različne marmorne stvarj s kipi svetnikov. Lep je tudi oltar sv. Ane pod korom. Star je 250 let in ima prsvo lepo sliko. Zanimiv je tudi oltar sv. Jožefa.

V cerkvi je tudi mnogo prastarih nagrobnih kamnov. Nekaj teh izvira iz 13. stoletja. Krase jih grbi in lepe reliefne figure (podobe).

Nekoč je samostan imel seveda bogato knjižnico. Učenj menihj so pisali cerkvene spise, vodilj kronike in se bavili deloma z narodopisjem. Leta 1347. je umrl v Vetrinju znani zgodovinar, opat Janez Vetrinjski, ki v svojih spisih večkrat govori tudi o Slovencih. Knjižnico so po razlastitvi samostana prenesli deloma na Dunaj, deloma v Celovec. Omeniti je tudi treba, da so ob razpustu samostana izginile, to se pravi prešle v nepravne roke mnoge samostanske dragocenosti.

Fara je bila prvotno v Zakamenu (Stein) in so jo upravljali vetrinjski menihj, pozneje so jo premestili nazaj v Vetrinj.

Ko govorimo o Vetrinju, skoraj ne smemo pozabiti, da se tukaj rodil največji koroški glasbenik in skladatelj Tomaž Košat.

Kmalu bo spet čas tukaj, ko bo vetrinjska cerkev prenovljena in bo vstala njena notranjščina v stari krasoti. Oživeli bodo kipi, blestele bodo figure v oknih. Iz prostornih nekdanjih samostanskih prostorov pa bo v še večji količini prihajalo tekstilno blago na trg. Tako gre pač svet vsako pot dalje. Menihj pa so odmrli kot nekdanje vjnske gorice v okolici, saj tudi o teh le še imena govore: vasi Vlnce in Nograd v bližini Vetrinja. F. F.

Potovanje v Saharsko puščavo

Dva nadebudna bivša narednika, ki sta skupaj služila pri britanski osmi armadi ter se spoznala v zapadnoafriški puščavi, sta sedaj sklenila, da se bosta z rodbinami vred izselila v jugozapadno Afriko. Na tem podvigu ni prav nič posebnega, zanimiv je samo način, po kakšni poti nameravata priti na svoje določeno mesto. Ker pomorska plovba še ni polno razvita in je težko dobiti prostor na parnikih, sta sklenila, da bosta zapustila svojo domovino v starem vojaškem kamijonu, ki sta ga popravila in srebrno prepleskala. Potovati nameravata preko Francije v Španijo in nato dalje proti jugu, skozi Saharsko puščavo in centralno Afriko do svojega mesta ob pomorskem obrežju Zapadne Afrike. Celotna proga, ki jo bosta opravila, meri 12.000 kilometrov. Ta dva moža s svojimi rodbinami bosta prva Angleža, ki bosta prepotovala Saharsko puščavo, odkar je bilo od lanske pomladi ustavljeno potovanje tja.

Ko bo ta doživljajev željna družba prispla v svoje mesto Walvis Bay, namerava tam odpreti hotel, ker imata obe družini izkustva v hotelski obrti.

Njihova oprema sestoji iz konzerv, vitaminskih tablet, vode, bencina, dalje bodo vzeli s seboj puške in samokrese, žarmet, šotor, kačji protistrup in malega baržunastega medvedka za triletnega sinčka, najmlajšega člana družbe.

Ko bodo prispeli v Saharo, nameravajo svoje obroke živil dopolniti z gazelami in puščavskimi jerebicami.

Najbolj zdrav kraj na svetu

Ljudje, ki žive na Tristanu da Cunha, angleškemu otoku med Južno Ameriko in rtom Dobre nade (Afrika), imajo to, kar išče civilizacija — zdravje, ne da bi se držali civiliziranih teorij.

Douglas M. Gane je spisal o tej naselbini zanimivo knjigo »Tristan da Cunha«, ki je izšla v Londonu. To ozemlje je naselil William Glass leta 1817. Zgodovina otoka je bogata na brodolomih in junaških rešitvah. Ladje nešteti narodov je vrglo na obalo tega otoka in zato si je veliko tistih, ki so brodolom preživeli, napravili dom na njem.

Ponovno so že skušali razpustiti to občino. Otočanom so ponujali brezplačno vožnjo v Južno Afriko, vrh tega vsakemu še nekaj zemlje in finančno pomoč, a vse to so odklonili in rajši ostali na otoku.

Nravnost Tristancev je zelo visoka, izobrazbe, t. j. šolske izobrazbe pa sploh nimajo.

Ti širokopleči, gibčni žilavi ljudje so zelo zadovoljni. Dasi se ženijo med seboj, se fizično ne poslabšajo. Od naselitve otoka pa do 1853 je bilo samo šest smrti. Umrlj so trije stari možje in trije otroči. Sedanjih prebivalcev je 170.

Vsi zdravniki, ki so obiskali ta otok, so izjavili, da ni bolj zdravega kraja, kakor je Tristan da Cunha. V januarju 1932 so trije pomorski zdravniki in en zobozdravnik te otočane temeljito zdravniško preiskali. Zlasti sijajna prehrana in prebava otočanov je zbudila njihovo pozornost. Bolezni niso našli pri njih; nalezljivih bolezni, kakor škrlatice, davice, ošpic, oslovskega kašlja tam ne poznajo, dasi se nič ne varujejo in dasi nimajo čiste vode. Podgan in bolh pa imajo veliko.

Pri preiskavi zob se je izkazalo, da imatri in osemdeset odstotkov prebivalcev popolnoma zdrave zobe in od štirinisoč šestdeset preiskanih zob je bilo manj kakor dva odstotka gnilih. In noben od otočanov nikdar ni rabil zobne ščetke! Vrh tega uživajo po večini mehko hrano, krompir, riže, mleko in jajca. Tudi zelje in repa raste tam. To pa je samo, dokler je kaj. Meso redkokdaj jedo. Pri obedih imajo samo po eno vrsto hrane.

Prej leti je vzel s seboj danski popotnik Knut Andersen, dva človeka te občine, starega moža in dvajsetletnega fanta. Zahtuji je bil lep, zdrav človek, 1,80 visok in je tehtal osemdeset kilogramov. Z mestnim življenjem se je omajalo njegovo zdravje. Prej je bil vajen jesti že ob štirih zjutraj, čež dan je jedel samo riže in šele za večerjo kaj drugega. V mestu ni imel nobenega teka.

Stari mož se je pa pritoževal nad mestnim hrupom in vrvežem, nad težko obleko in prepogostimi obedi. Prepričan je bil, da se pod takimi pogoji ne more dolgo živeti,

Izpod domače lipe

ŠT. LENART PRI SEDMERIH STUDENCIH

Moramo se zopet enkrat oglašiti, sicer bodo vsi mislili, da smo se že zarili v zimsko spanje. Posebno še sedaj je potrebno, ker so se naši sosede Gorpičani, med tem že večkrat oglašili. Opravičevali se nič ne bomo, saj bi bilo vse zastoj, ker nam ne bi nihče verjel.

Jesenske pridelke smo spravili k sreči vse pod streho. Sicer nam je večkrat nagažal dež, toda šlo je pa le. Letina je bila bolj slaba kakor dobra. Za sirk (koruzo) smo se že bali, da ne bo dozorel. S čompi (krompirjem) je bilo hudo, ker jih je res bilo malo. Tudi oddati bi jih morali toliko, da nam ne bi ostalo nič, ampak bi jih morali kupiti, da bi oddali predpisano količino. Upajmo pa, da bodo merodajne oblasti to uvidele in naredile tako, da bo prav.

Prav slaba bo pa predla sedaj našim fantom, ker jim bodo počas, vsa dekleta ušla. Kot prv, sta utekli Langerškova Rozi in Štibrova Frida. Šli sta zelo daleč, v deželo, kjer je vsega v izobilju — v Švico. Druge so zopet odšle v Beljak, kjer jim je najbrže bolj všeč, nekatere pa sanjajo o Dunaju češ, kako je tam lepo. Ne vedo pa, da star slovenski pregovor pravi, da kdor hoče na Dunaj, mora pustiti trebuh zunaj. Ker brez trebuha ne morejo hoditi po Dunaju, je boljše, če ostanejo doma. Nekatero so odšle na Tirolsko, ravno narobe od narodne pesmi, ki pravi: moj fantič je v Tirole vandrāl. Našim fantom bo res huda predla, če bo šlo tako naprej in bodo prav kmalu dekleta na karte. Najboljša rešitev za fante je, če ostanejo pri »ledig« stau, saj je res najbolj vesel.

Prav veselo pa je sedaj pri tercah, ki jih najdete skoraj za vsakim ogrom. Samo revež je tisti, ki zaide v njihovo gnezdo, saj ga takoj oberejo za nekaj šilingov, za plačilo pa ga »nabulijo s pazirji«, da je bel kot snežen mož.

Nekaj posebnega za naš kraj pa je »Smartno«. Gotovo bo vse tiste, ki ne poznajo te naše stare navade, to zelo zanimalo. Nekaj dni pred sv. Martinom hodijo otroci od hiše do hiše in zbiraajo denar in jabolenik za muzikanta, kj bo godel pri njihovem »reju«. Na dan sv. Martina, ali pa na Martinovo nedeljo rajajo otroci med seboj, da je veselje. Res je lepo pogledati te otroke, kako se sučejo ob zvokih glasbe. Proti večeru pa jih izpodrinejo starejši, saj se ve, da jih tudi pete srbijo in se jim sline cedijo, ko vidijo rajati otroke.

V šoli gre pa kar po starem spraj. Toda sedaj upamo, da se bo le nekaj spremenilo in sicer, dobili bomo novo šolsko kuhinjo. Na kar že dolgo čakamo. Otrokom bo zelo prav prišla. Peč in živila so baje že na razpolago, toda čakamo še na prostor, kamor bi peč postavili. Na prostor čakamo že — recj in piši — nad 200 dni. Toda

sedaj upamo, da se bo uredilo tako, da bo volk sit, koza pa cela.

To moramo še povedati, da je na naši pošti zopet vse po starem in da se je končno le vrnila naša stara poštarica. Tako smo sedaj tudi s tem zadovoljni, česar za lansko leto ne moremo trditi.

No, pa naj bo za enkrat dosti, sicer nam za drugič nič ne ostane.

BISTRICA NAD PLIBERKOM

Do sedaj smo imeli toliko dela, da niti do pisanja nismo prišli. Naša Peca, ki je letos povzročila toliko razburjenja, je v orumenela in vrh je že dobil belo odejo, ki napoveduje skorajšnjo zimo. Letina je bila še kar dobra, samo sadja ni bilo. Morali smo ga kupiti, če hočemo o božiču poplakniti kolone. Najbolj so letos obrodile »murke«, ki jih je bilo toliko, da smo jih komaj spravili. Boštla Lena, saj jo vsi poznate, je vse leto večerjala samo »murke«, na vrh pa je popivala rože.

Omožila se je Polnjakova Zora. Na novi življenski poti ji želimo mnogo sreče!

Sedaj držimo fige, da bi dobili še vodovod, ko imamo že elektriko. Upajmo, da ne bo koga gospodov, ki imajo pri tem besedo, »muha pičila«, in bo šel vodovod po vodi.

KNEŽA

Spoštovani gospod urednik! Čisto slučajno sem se v nedeljo 21. novembra mudil na Kneži. Na Dješkah, kamor je večkrat ob nedeljah mahnem in odkoder je krasen razgled po Koroški so mi povedali, da je na eno uro oddaljen Knež; blagoslovitev nove šole. Otvoritev je bila, kakor so vse otvoritve. Na to slavnost so prišli tudi povabljeni gostje in gospodje od deželne vlade, z gospodom deželnim glavarjem Wedenigom na čelu. Najprej je bila sv. maša, nato je spregovoril gospod deželni glavar, ki je v svojem govoru poudarjal pomen in namen šole. Nato so si gostje in vsi udeleženci ogledali šolo, ki je zares lepo izdelana znotraj in bodo otroci v lepih in prijetnih prostorih spopolnjevali svoje znanje. Sicer je šola le sena stavba. Nato je bila v šoli majhna prireditev, prizor, ki je kazal vse dobe človeškega življenja od rojstva do smrti. Prireditev je odlično uspela in je bilo izvrstno naštudirana. Za kar gre vsa pohvala gospodu učitelju. Res lepo je bilo gledati, kako pogumno so mladi učenjaki deklamirali in peli. Tudi zbor moramo pohvaliti in se človek čudi, da kaj takega skupaj spravijo v taki gorski vasi. Res, odlična prireditev in Knežani so pokazali, da znajo še kaj drugega, kakor samo orati. Po slovesnosti so odšli visoki gostje na kosilo k Zupanecu, ostali pa so si šli privezati dušo v gostilno Leitgeb, kjer si je mladina tudi nabrusila pete, ker zopet se je enkrat ponudila prilika, da se malo zavrti.

Sedaj naj pa povem še tisto, kar me je zelo bolelo. Kamorkoli greš, z ljudmi lahko po slovensko pomarnjš, to se pravi, da so Slovenci tukaj, ne glede na stopnjo njihove zavednosti. Če bi prišel tujec, ki nima pojma o razmerah v deželi in bi slišal slovensko govorico, bi moral reči: to so Slovenci. Toda kljub temu je bila slovenščina kaj borno zastopana na proslavi. Z izjemo dveh pesmi: »Tam gorj za našo vasjo« in »Vigred se povrne« je bilo vse nemško. Toliko, da nihče ne more reči, da ni bilo ničesar. Veste, gospod urednik, kakšen občutek sem dobil pri tem? Kakor da bi mi kdo rekel: na, tu imaš malo kost, pa tjo bodi! Bog ve, da nočem nobenemu delati krivice, toda to človeka res boli. Zame kot Slovenca bi bila taka prireditev tudi lahko nekje v Afriki. Če bi bil jaz merodajni žinitelj, bi naredil drugače. Tudi nekaj slovenskih besed, da bi vsaj videz delal, da je slovensko in da so Slovenci tudi res upoštevani, čeprav bi pri tem imel drugačne namene. Ko sem po prireditvi vprašal nekoga domačina, kako da ni nihče slovensko govoril, je rekel: Kdo nas pa upošteva.

To človeka tem bolj čudi, ker je lahko vsak bral v časopisih o blagoslovitvi novih šol na Komlu in v Brodeh, kjer je bilo dvojezično. Prebivalstvo v teh dveh krajih je sicer pretežno slovensko, vendar se ni nihče spodtikal nad nemščino. Saj je v duhu prave demokracije in sožitja prav tako. Nikomur ne hodi na misel, da bi žil svojega soseda s tem, da ga zapostavlja. V nedeljo pa je bil človek razočaran in ni čudno, če ljudje pravijo, da samo besedam ne verjamejo.

Bodite prepričani, gospod urednik, da teh besed nisem napisal zato, ker koga sovražim, ampak, ker kot Slovenec svoj narod ljubim prav tako, kakor ljubi Nemec svojega. In čast ter spoštovanje vsakemu, ki svoj narod ljubi in ga to tudi ni sram povedati.

ŠKOFICE

Vsaka stvar ima dve strani, samo »Koroška kronika« ima za novice z dežele »Izpod domače lipe« eno stran. Toda še predno bo mogel urednik vzrojni in nam povedati svoje mnenje, ga hočemo tako obsutj z novicami, da bo prisiljen nekaj prinesiti na zrednj ali kakšni drugi strani, kakor je to včasih delal. Njegov krušni oče — dopisnik — mu je položil na mizo dvorezen nož, na drugi konec mize pa kruh. Zato mu hočemo napisati samo take stvari, pri katerih tega, za otroke nevarnega orodja ne bo potreboval. Povedati hočemo kar v Celovcu zelo radi slišijo: skozi vse leto smo pridno delali, čeprav smo bili v stiski za delovne moči. V Celovcu namreč mislijo, da kmet kar samo okrog hođi in zvižga ter se vse samo naredi. Sedaj na jesen so se nas pa spomnili in nam stavljajo take pogoje za oddajo za vedno lačni Dunaj, da jih ne bomo zmogli. Kakor da bi bila naša dežela najbogatjša od vseh avstrijskih dežel!

Ker je bilo precej dežja, smo nekaj pridelali, nimamo pa »čompo« in sirka (koruze). Žita je bilo srednje, repe in pese pa bolj »schlanke Linie«. Če imajo Celovčani

dobre zobe, da bodo mogli zmleti tudi kosta, potem naj le iztirjajo medlo živino. Toda prej naj si privoščijo lanskega ali letošnjega vina, da jim misel na prihodnje leto ne bo delala težke glave. Nam je končno vseeno. Namesto štirih govedi bosta prihodnje leto v hlevu samo dve. Tolaži nas, da bomo z Dunaja dobili sladkor, da se ne bomo kislno držali, v Celovcu pa nam obljubljajo, da se bodo otroci v šoli učili v materinščini, da bomo po uradih lahko govorili slovensko, ne da bi nas bilo treba biti strah, da nas bo kdo zmerjal, da bomo postali enakopravni v šoli in cerkvi. Če bi se to res uresničilo, potem bi res zavladal tako zaželeni mir v deželi. Pravičnost je podlaga medsebojne ljubezni, krivica pa boli in kljče po maščevanju kakor Abelova kri. Tu ne gre samo za popravitev materialne, ampak predvsem duhovne škode, ki je v škodo vsem. Kdo naj pričakuje od neznačajnih koristolovcev uspešnih sodelavcev? Zadnji pastirski list avstrijskih škofov je lepo poudarjal prav to misel: pravičnost je prvi predpogoj za medsebojno ljubezen. Prepričani smo, da bo tudi cerkvena oblast upoštevala, kajti vera brez dobrih del je mrtva. Misijonarji se morajo priučiti jezika naroda, pri nas pa prestavljajo slovenske duhovnike med Nemce in nemške med Slovence. Na lastna ušesa sem slišal tožiti nemške vernike nad zlomljeno nemščino vsiljenega jim slovenskega duhovnika. Pravičnost je podlaga kraljestev!

Živa vera ustvarja kremenite značaje v vsakem pogledu. In naš narod je še veren! To se je pokazalo tudi na molitveni dan 29. septembra. Dopoldne je bila polna cerkev, pa tudi ob zaključku pobožnosti, čeprav je bilo dela čez glavo. Pa tudi drugače smo prepričani, da le doživeta vera, zaupanje v božje vodstvo, pokorščina božjim in cerkvenim zapovedim, božja moč prejetanja sv. zakramentov nas more osrečiti in zadovoljiti. Z obema nogama stojimo na zemlji, katero v potu svojega obraza obdelujemo, toda naš pogled je obrnjen stalno kvišku. To delajo vsi, ki so se iz preteklosti kaj naučili. Tisti pa, ki se iz preteklosti niso ničesar naučili, so ostali kakor so bili: istih misli in dejanj, spremenjili so samo zastave in se navidezno pokrivajo z drugimi načeli.

Djrendaja pri nas nikoli ne zmenjka. Bodi sobota, nedelja ali praznik: ples, kino, gledališče. Nič ne bi človek rekel, če bi vse to imelo kakšen kulturni namen ali pomen. Toda vsi pametni vidijo čemu to služi in majejo z glavami.

Praznik Vseh svetih in vernih duš smo dostojno obhajali. Pokopališče je bilo tako lepo okrašeno in razsvetljeno kot še nikoli. Pri »Liberi« in molitvah je bilo pokopališče polno. Prav je tako! Saj smo v nagovoru slišali, da kar za rajne storjmo, storjmo zase.

Lezemo proti koncu novembra. Delo na polju je pospravljeno. Toda dela nam kljub temu ne zmenjka. Nimamo še stelje in drv. Vse to je treba napraviti, da bomo na gorkem mi in živina. Med in po vojni (Nadaljevanje na 8. strani)

MAUSER KABELI

**KAPLAN
KLEMIEN**

ROMAN
(Nadaljevanje)

37.

»Ko bi vsaj žena še živila,« se utrga iz Jakopina. Grlice nad vrati je tiha. Kakor kepica perja je videti na palčici.

»Noč ljubezni je nocoj, Jakopin. Tudi žena diha v tej sobici ob otroških obrazkih. Kako bi drugače mogla!«

Raznežen je Klemen, da so mu rosne oči. Nato razpoloži jabolka na mizo. Za vsakega po eno.

Klemen je videl, da bi bil Jakopin rad sam, da bi rad v duhu povasoval z rajno za ta sveti večer. Povoščil je praznike in se namenil k Modrišu.

Tudi tod je še bila luč. Modriš je nekaj bral, žena pa je slonela na postelji in prekladala svoje bele roke.

»Ravno za božič sem se spet prehladila. Za nobeno stvar nisem. Kar piska mi v prsih.«

Modriševka skuša vstati. Klemen jo potlači nazaj.

»Le ležite. Pa ogrnite se. Mraz imate todle.«

Dal ji je dve jabolki. Modrišu pa zavojček cigaret.

»Več bi dal, ko bi imel. Pa nimam. Berač sem postal.«

»Verjamem, pri nas postane vsakdo berač,« je Modriš vesel cigaret. »V barakah je tako zapisano.«

Potlej je utonil Klemen k Sernjavskiju. Otroci so bili še pokonci. Imeli so veselje

z jasicami, ki jim jih je bil izrezal oče.

Sernjavski je blaženo gledal v vesele obrazke.

»Vsaj eno veselje sem jim pripravil. Saj drugega nimajo.«

Neobrit, suh obraz se je smehljaj. Klemen se je moral spet spomniti novomašnega križa, suhega obraza Kristusovega.

Povoščil je praznike in odšel k Mohorju. Koj je videl, da so bili iznenadeni. Na mizi je bila steklenka žganja, krog mize nekaj ljudi, ki so bili vedno v Resnikovi družbi. Skoraj mu je bilo nerodno, da je vstopil. Toda precej obrniti se ni mogel.

Mohorju se je žganje že nekoliko poznalo.

»Nate ga kozarček, gospod Klemen. Tako le je naš sveti večer. Bog pomagaj. Toliko, da človek vsaj za eno noč pozabi, da ni takšen berač, kot je v resnici. Pa recite, če ni res. Ni prav, da nič nimamo. Nekateri pa toliko, da bodo psom metali potico.«

Klemenu je bridkost zalila srce.

»Res je, Mohor, ni prav. Vendar bi bilo boljše, ko bi si spekli nekaj kruha, kot da ste se spravili nad žganje. Se vam ne zdi?«

Mohor je prišel v zadrego.

»Tako je, da vam po pravici povem. Ko bi spekli potico, kaj bi bilo? Komaj bi jo okusili, toliko, da bi si jo zaželeli. Preveč nas je.«

Drugega ni vedel reči v obrambo.

Klemen se je na hitro poslovil.

»Pa brez zamere,« je pijano jecljal Mohor med vrati.

Na pragu še, je Klemen slišal, kako je nekdo zaklel.

»Prekleti črnih, špionira. Kaj ga briga, kaj mi jemo? Potice naj bi prinesel in vina, hudič črni!«

Klemen je obstal na cesti in počutil se je tako samotnega, da niti umreti ne bi mogel.

Kakor pijan je omahnil pred Prečnikovo barako. Ni vstopil. Prečnik je razgrajal, žena jokala.

»Denarja naj bi ti dal namesto žganja. Otroci se kruha nimajo za božič.«

»Tiho bodi! Resnik je gospod. Kaj pa nam je kaplan že dal? Tistih nekaj cigaret in nekaj raztrganih cunj! Resnik je, ki bo tod govoril, ne pa črnuhi. Kdo jih je klical? Povej! Jez ne.«

Ženin vek ga je spremljal prav do Kremenčevih. Veseli so ga bili. Za trenutek je pozabil, da mu je težko, razvil se je in celo zapel z družino. Toda nenadoma ga je špet obšla bridkost in ni mogel dlje zdržati. Poslovil se je. Janez ga je spremil do kapele.

»Srečen božič, gospod kaplan. Srečnega, čeprav ste me nami.«

Klemen se je ustavil v kapeli. Samota in čuden obup sta ga stisnila s tolikšno silo, da bi najraje zavekal. Slišal je svoje glasno dihanje.

»Gospod, na sam svoj sveti dan me udarjaš. S težko in bridko roko me tepeš. Prve ure mi zagrenjaš, najlpeše, ki sem se jih nekoč najbolj veselil.«

Same vro besede iz srca. Kakor kalna voda po dežju. Spat se mu ni dalo iti. Rad bi slišal božične zvonove iz mesta, pesem, ki ga je vselej zagrabila s tolikšno močjo, da se ji ni mogel upreti.

Petrolejka je mirno gorela na mizi. Ogenj v pečici je ugasnil, toda v sobici je bilo še toplo. Tišina je bila še vsa polna kadila. Zdaj se je v to blagodejno tišino razlilo razočaranje, bridko spoznanje, da je komaj na začetku, da je sovrastvo močnejše od ljubezni, da je ta sveti večer samotna ura zapuščenega, ki se njima njakomor opreti.

Kakor sladka kaplja je kanila v zapuščenno bridkost misel na Megličeva.

»K njima pojdem,« se je odločilo srce. Klemenu se zdi, da se je misel oglašila izven njega, da ni njegova, da mu jo hoče nekdo vsiliti.

»Ne grem. Nočem živeti dvojnega življenja. Zase svojega, za ljudi drugega. Nocoj sem kazati ljudem njim enakega, živel bi pa v resnici življenje kakor vsak drugi.«

Od vselej se mu je gnusilo varati ljudi. Spomnil se je starega Rekarja. Pobožen človek je bil, berače pa je kar metal skozi vrata. Toda o ljubezni do bližnjega je govoril, da bi se človek zjokal od spoznanja lastne nevednosti.

Vselej ga je bolela zavest, da se človeško življenje nikoli do kraja ne sklada. V duši vstane hrepenenje po dobrem, z obema rokama, z vsemi močmi visi človek na dobrem, toda pride rahla sapa — in vse zgine kakor meglica nad vodo, ko posije sonce.

Kako je vendar človek šibak! Po koloniji je slišati hripavo petje in zahteglo kričanje.

»Na spodnjem koncu so,« prisluskuje Klemen.

Nekaj ljudi gre proti mestu. Klemen ugane po korakih, ki se oddaljujejo.

Malo pred polnočjo je hrup na koncu kolonije narastel. Klemen je priprl oči. Hrup se je bližal.

Klemen je vstal in stopil k oknu.

Pijana družba je prišla do kapele. Klemen razloži posamezne vzlikke.

»Zgine naj! Ob naši beračiji bi rad užival! Še kozarec žganja nam zavida.«

V prvem hipu spreleti Klemena misel, da bi ugasnil luč in se potuhnil. Toda koj se premisli.

Ne, počekati jih hoče! Naj se nocojšnjo noč zlomi prvi val. Potlej bo nemara boljše.

(Dalje prihodnjič.)

Radio Celovec

SOBOTA, 27. novembra:

- 7.15 Iz svetovnega tiska.
- 17.10 Pregled sporeda za prihodnji teden.

NEDELJA, 28. novembra:

- 7.15 Jutranja glasba.
- 17.10: Komentar.
- 19.30 Nastop ženskega pevskega zborna iz Sel.

PONEDELJEK, 20. novembra:

- 7.15 Jutranja glasba in slovenske pesmi.
- 16.00 Potovanje po svetu: Neapelj.
- 17.10 Poročila.

TOREK, 30. novembra:

- 7.15 Jutranja glasba in poročila.
- 17.10: Poročila.

SREDA, 1. decembra:

- 7.15 Poročila in jutranja glasba.
- 17.10 Poročila.

ČETRTEK, 2. decembra:

- 7.15 Literarna ura: Josip Stritar.
- 17.10 Poročila.
- 19.30 Zvočni tednik.

PETEK, 3. decembra:

- 7.15 Jutranja glasba in poročila.
- 17.10 Poročila.

Radio London - BBC

(Poročila v slovenščini in srbo-hrvaščini)

(Oddaja vsak dan na srednjem valu 267 m in na kratkih valovih: 41 m, 30.96 m in 25 m; popoldansko oddajo prenaša tudi postaja »Alpenland« na 339 m.)

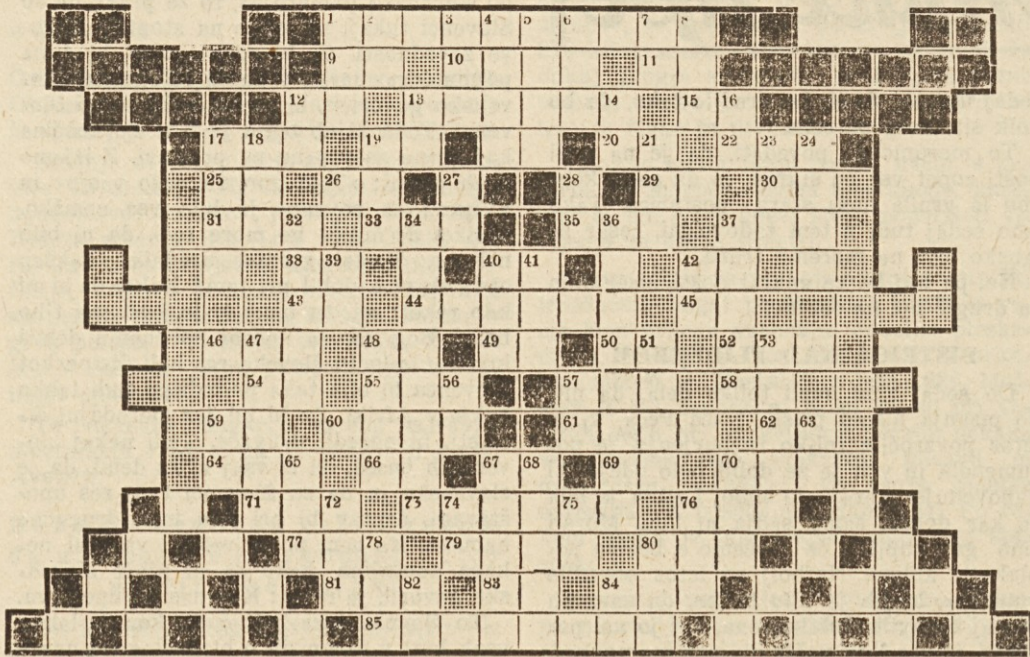
- 6.45—7.00 poroč. in koment. v srbo-hrv.
- 14.45—15.00 poroč. in koment. v srbo-hrv.
- 20.45—21.15 poroč. in koment. v srbo-hrv.
- 21.15—21.30 poroč. in koment. v slovenšč.

Radio Test - postaja II.

(Slovenske oddaje)

- Dnevne oddaje: 7,30 do 8,00; 11,30 do 14,30; 17,30 do 24,00.
- Nedeljske oddaje: 7,30 do 8,30; 9,30 do 14,30; 16,30 do 24,00.
- Poročila dnevno ob: 7,45; 12,45; 19,45; 23,15.
- Postaja oddaja na valu 203,6 metra.

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 vrh v Pohorskem pogorju; 9 ploskovna mera; 10 domače moško krstno ime; 11 začetnic imena in priimka skladatelja slovenske koračnice »Naprej zastava slave«; 12 del vrteče se stvar; 13 častna dolžnost vsakogar; 15 kratka za »delniška družba«; 17 vrsta fižola; 10 ploskovna enota; 20 kratka utežne enote; 22 reka v Lombardiji, pritok Pada; 25 izraz pri štetju; 26 inicijalki »goriškega slavčka«; 29 veznik; 30 kratka pogostega moškega krstnega imena; 31 nasprotje od noči; 33 kratka avstrijske poročevalske agencije; 25 nadeja se; 37 žensko krstno ime; 38 vzklík; 40 učenje; 42 okrajševalnica za »slovenski«; 43 kazalni zajmek; 44 »mati vseh pregreh«; 45 osebni zajmek; 46 naplačilo; 48 pogojnik; 49 pijača Starih Slovanov; 50 kratka za »svojeročno«; 52 rastlinski izrastek, boleče mesto; 54 ploskovna mera; 55 sedež čuta; 57 očka; 58 dva enaka samoglasnika; 59 del človeškega telesa; 60 prvi človek; 61 alkoholna pijača; 62 osebni zajmek v množini; 64 bodljaj; tudi igralna karta; 66 označka kemične prvine Iridijum; 67 pevska nota, nižaj; 69 označka kemične prvine kalijum; 70 poziv neljubim gostom; 71 pijača; 73 domača ptička; 76 vreden, možat; 77 priprava v ladjedelnicah; 79 vroči hlapci; 80 zasilen most; 91 del omejenega

prostora; 83 časovni veznik; 84 konjica; 85 prvotna snov, rudnjna.

Navpično: 1 naselje; 2 nemški osebni zajmek; 3 del naslova; 4 črevesna bolezen; 5 poldrag kamen; 6 nadstropje v srbohrvaščini; 7 kratka za »po domače«; 8 staro slovensko ime za pogana; 12 reka v Rusiji; 13 kratka akademskega naslova; 14 kraj pri Ljubljani; 16 pritrjdnica; 17 pomanjkanje; 18 osebni zajmek ženskega spola; 19 turški dostojanstvenik; 21 tuje skrajšano žensko ime; 23 produkt gorjenja; 24 član azijskega naroda, ki je pridrl v Evropo; 27 kazalni zajmek; 28 kje? 32 javni uradnik; 34 znana, tudi v nemščini prevedena Cankarjeva novela; 36 klparsko-umetniški pojem, vrsta umetnine; 37 izbrana družba; 39 izraz pri smehu; 40 uradne kratice »Združenih narodov«; 41 debela palica, dolgo poleno; 42 kratka v pratiki; 47 vrsta solate; 48 »naj box«; 51 telesna poškodba; 53 francoski skladatelj; 56 enota električnega upora; 57 vzklík ob bolečini; 59 nada; 63 veznik; 65 kletna posoda; 67 slino, nič drugače; 68 iz sira; 70 motvoz; 72 zunanji izraz žalosti; 74 vrsta pesnitve; 75 kratka za »približno, okrog« (latinski); 76 domači nasad; 78 ptič, ki tudi pozimi ostane pri nas; 80 znamka motornih koles; 82 kje? 84 osebni zajmek moškega spola.

(Nadaljevanje s 7. strani)

so na poslopjih nastale razne okvare. Sele sedaj je možnost popraviti jih, za denar je pa huda stiska. Država od ljudi samo zahteva, ne skrbi pa, da bi kmet dobil delave in tudi ne plačuje primernih cen za njegove pridelke. Razni prekupevalci s svojimi kmetu njegov zaslužek. Delavec in rokodelcev skoraj ne more najeti. Prisiljen je sam si pomagati, da mu voda ne teče v hišo, hlev ali drvarnico.

Blatniku se je posrečilo prenove; skedenj. S hišo pa mora še počakati, da se bo denarnica »zredila«. Miškulin Miro si je postavil hišico. Postavil jo je nekaj dni hitrejše kakor v Ameriki. Skupnost je res izdatna moč. In to pri vsakem delu! Malo več časa je rabil Kopejnikov Mihej v Gorjicah. Občina pa je letos popravila mežnarjo, mrtvašnico in severno stran strehe na šoli. Za to delo je rabila malo več časa. Veseli nas, da bo imel naš mežnar pošteno stanovanje. Valos je napravil obsežno kovačnico, »lesen kovač« pa poleg modernega mizarstva, stiskalnice še hotel in stanovanje za letoviščarje. Holbiče so postavile novo poslopje požarne brambce. Melhar v Voze je postavil novo drvarnico, štjngler Lojz pa gostilno in sobe za letoviščarje. Naš delavni vrtnar pomaga Linarču zopet na noge. Ne smemo pozabiti naših izseljencev Janšija, Oželjna in Kramarča, ki so svoje izropane domove zopet popravili in napravili lepše in svetlejšje. Prejšnji Kramarč pa dela na svojem tretjem domu. Ker je sam zidar, si malo lažje pomaga. Šornca, čeprav vdova, se ni ustrašila dela in je postavila povečini z lastnimi ljudmi obsežno uto, ki ima vse predpogoje, da se spremeni v skedenj, če bo stari invalid ukan odpovedal. Poleg teh jih je še mnogo, ki popravljajo najnujnejše. Tudi v cerkvi slišimo vsako nedeljo tozadevno oznanilo. Notranjščina in strehi na obeh cerkvah, vse je potrebno popravila. Prej pa bo treba povečati kor. Naš stari mežnar Štefan Verčnik, ki je skozi 50 let opravljal službo organista, je oddal službo mežnarja svoji hčeri, službo organista pa Toneju Umeku, pd. Kramarču, ki je pripeljal cel zbor pevcev »Izobraževalnega društva«. Zbor šteje trenutno 30 glasov. Toliko pevcev pa naš kor ne prenese. Farani bodo morali poseči malo globlje v žep. Zbor obljublja, da bo pel v čast božje in vzpodbudo vernikov.

ŠMIHEL PRI PLIBERKU

† Lovro Kušej

Da je Lovro Kušej, pd. Srienec iz Blata nevarno bolan, smo pač vedeli, toda hujšega — smrti nismo pričakovali. V soboto 20. t. m. pa nas je žalostno presenetila novica: Srienecv ata so umrli v Celovcu v bolnici.

Rajni Srienec je iz znane Davidove družine iz Šmihela in zapušča 7 otrok, dva sta pa že umrla. Bil je vseskozi zaveden Slovanec, tihega in mirnega značaja, dober pevec in je včasih sodeloval pri kat. družtvih. Mnogim kmetom je pomagal s svojim poznanjem živnozdravstva. Lani so ga ponocil iz Pliberka grede napadli nepoboljšljivi nestrpneži in ga tako pretepli, da je dobil težko poškodbo hrbtenice in je od tedaj mnogo pretrpel in vedno bolehal. Morda prav radi te bolehnosti ni bil dovolj odporen, da bi kljuboval boleznim, ki ga je napadla sedaj: vnetju možganske mreine.

V nedeljo so pokojnega pripeljali domov, da bi imeli vsaj en dan mrtvega tam, kjer bi moral še tako mlad (šele 48 let) delati in živeti med svojo tako številno in drago družino. V terek smo ga ob veliki udeležbi, ki je dokazovala ugled pokojnega, pokopali na farnem pokopališču v Šmihelu. Tako vsaj v domači slovenski zemlji počiva in vstajenja čaka in sodnega dne, kjer edino bo pravica.

Srienecvi družini naše iskreno sožalje!

Med angelčke je prišel poldrugo leto stari Pepi Bricman iz Strpne vasi. Po nesreči je padel v gnojno jamo in utonil. V soboto smo ga pokopali.

Mudi se, namreč ženinom in nevestam, ker advent že trka na vrata. V soboto se je poročil Karl Sadovnik iz Prevalj z Lojzko Čarf iz Gonovec. V terek je Friderika Prutej, pd. Hrastova iz Repelj dobila po možu, carinskem uradniku, ime Hinteregger. V sredo pa je David Amalija, pd. Mlinarjeva iz Blata zaključila letošnje poroke, ko se je za večno zvezala z Kuharjevim Gusteljom iz Čergovič. Vsem čestitam in srečo želimo.

MALI OGLASI

ZNAČAJEN in TREZEN starejši FANT želi poročiti pošteno dekle iz zavedne krščanske hiše, s posestvom. Cenjene dopise je poslati na upravo »Koroške kronike« pod značko »Iskrenost«.

ŽENITNA PONUDBA!

Vojni invalid, dela zmogel, posestnik male kmetije (6 ha) se želi spoznati in pozneje poročiti s poštenim slovenskim dekletom, stariim od 25 do 35 let z nekaj premoženja, katerega bi vpisala na posestvo.

Samo resne ponudbe s sliko poslati »Koroški kroniki« pod značko »Srečna bodočnost«. 610

Vzajem v najem

posestvo z živinorejo in sadovnjakom. V slučaju, da sta na posestvu še dva človeka, katera je treba oskrbeti, prevzamem tudi to. Najemnino bi plačeval po dogovoru. Cenjene ponudbe na upravo »Koroške kronike« pod značko »Primerno«. 614

Vdovec

star 46 let, s 7 letnim sijnčkom, išče zaradi pomanjkanja znanja po tej poti, deklet ali vdovo brez otrok za poznejši zakon. Sem delavec v mestu in imam nekaj premoženja. Njsem pijanec niti igralec. Ponudbe je poslati na »Koroško kroniko« pod značko »Da bi zopet sijalo sonce«. 616

NAZNANILO

Obveščam cenjeno občinstvo, da sem otvoril v Pliberku-Bleiburgu, Loibacherstrasse (Lager) moderno

TKALNICO

za izdelovanje LANENIH, JUTNIH IN BOMBAŽNIH TKANIN. Po najvišjih dnevnih cenah kupujem lan, za katerega dam na željo tudi blago. Po naročilu pridem tudi na dom.

Obrat je odprt dnevno od 8h do 12h in od 14h do 18h; ob sobotah pa od 8—12. Za obilen obisk se priporoča

ERICH FRITZ, tkalski mojster, BLEIBURG—PLIBERK

Dodatna dodelitev živil za 47. dodelitveno dobo

Upravičeni so prejeti:	Kruh		Pšenična moka			Mast	Olje	Ps. zdrob	Ovseni kosmi.	Sladkor			Stro. nice
	500 g	1000 g	250 g	500 g	750 g					100 g	300 g	500 g	
Odreзки nakaznic:													
1 Navadni potrošniki nad 18 let	17	18	19	13	14	24	12		11				15
2 Mladina od 12-18 let	17	18	19	13	14	24	12		11				15
3 Otroci od 6-12 let		16		22	14	24	25		23				15
4 Otroci od 3-6 let	20			22	14	24			23				15
5 Otroci do 3 let					13								15
6 Delni samooskrbovalci z maslom nad 18 let	117	118	119	122		114			111				115
7 Mladina od 12-18 let	117	118	119	122		114			111				115
8 Otroci od 6-12 let		116		122		114			123				115
9 Otroci od 3-6 let	120			122		114			123				115
10 Otroci do 3 let					113								115
11 Delni samooskrbovalci z mesom in masljo nad 18 let	217	218	219	222		214			211				215
12 Mladina od 12-18 let	217	218	219	222		214			211				215
13 Otroci od 6-12 let		216		222		214			223				215
14 Otroci od 3-6 let	220			222		214			223				215
15 Otroci do 3 let					213								215
16 Delni samooskrbovalci z mesom, maslom in masljo	317	318	319	322		314			311				315
17 Mladina od 12-18 let	317	318	319	322		314			311				315
18 Otroci od 6-12 let		316		322		314			323				315
19 Otroci od 3-6 let	320			322		314			323				315
20 Otroci do 3 let					313								315
21-25 Popolni samooskrbovalci vseh starosti													401
26 Krušna nakaznica za samoosk.	410	411	412			413							
27 Dodatna nakaznica za zaposleno mladino od 14-18 let										505			
										501			
28 Dodatna nakaznica za delavce									608				609
29 Dodatna nakaznica za težke delavce	717	719							708				620
													709
30 Dodatna nakaznica za najtežje delavce	820	827							808				720
									822				809
31 Nakaznica za noseče in doječe matere										912			825

Prosimo, poravnajte zaostalo NAROČNINO!